Գ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 610 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 16 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1886 (Ն. Տ.) 28 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1886 — 22 ՐԷՊԻ ԻԼ ԱԽԸՐ 1303

40 ՓԱՐԱ

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ԾՐ ԵՒ ԻՆՁ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Նորատունկեան-Խան

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

40 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար Տարեկան դահեկան արժէք	200
» » Վեցամսեայ » »	100
» » Եռամսեայ » »	50
Գաւառաց » եւ տեղական թղթատարով տարեկան » »	240
Գաւառաց համար եւ տեղական թղթատարով վեցամսեայ » »	120
Օտար երկիրներ տարեկան գրանց	56
» » վեցամսեայ »	28

Դուրս զրկուած թղթերը համար ծանրը Տնօրէնութեան վրայէ։ Խմբագրութեան զրկուած ձեռագրեր չեն դրուիր եւ չարուիր։

Կ. ՊՈԼԻՍ

ՁՈՐԵՔՇԱԲԹԻ, 15 ՅՈՒՆՈՒԱՐ, 1886

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՖՐԱՆՍԱ

ՆՈՐ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ԾՐԱԳԻՐԸ

Պ. Ֆրէսինէի նախարարութեան ներքին քաղաքականութիւնը պիտի լինի՝ չափաւոր գաղափարները կարելի եղածին չափ հաշտեցնել արմատական գաղափարաց հետ. որովհետեւ Զափաւոր Հանրապետականք իրենց զօրութեան վրայ միայն վստահելով չէն կրնար կառավարել Ֆրանսան, և պէտք ունին հանրապետական կուսակցութեան ամէն ճիւղերուն աջակցութեան։ Նոր նախարարութեան արտաքին քաղաքականութիւնը պիտի լինի՝ հրաժարիլ գաղթային ձեռնարկներէ, պահելով հանդերձ ցարդ գրաւեալ կէտերն որոց պահպանումը կարելի է հաշտեցնել խնայողութեան հետ, և Ֆրանսայի բոլոր օյժերը կեդրոնացնել Եւրոպայ մէջ։ Ի չարս մեծ Տէրութեանց իւր նախկին ազդեցիկ դիրքը տալու համար նմա։

Այս կրկին տեսութեամբք, նախարարութեան յայտագրոյն մէջ որ ծափահարութեամբք ընդունուեցաւ թէ՛ Մերակոյտէն և թէ՛ Երեսփոխանութենէն, կան ուշագրաւ մի քանի հատուածներ։

«1886 տարւոյն մէջ մեր առաջին գործ պիտի լինի կարգապահութիւն վերահաստատել վարչութեան մէջ։ Ազատական եւ անկախ գաղափարաց ծածկոյթին ներքեւ, որք Հանրապետութեան փառքն են, պաշտօնեայք ոմանք, գաղափարներու չփոթութեամբ մը, կարծել ոկսած են թէ իրենց պաշտօնական պարտուց կատարումէն զատ ո՛և է պարտականութիւն չունին հանդէպ Տէրութեան։ Ոչ միայն օյժ չեն տար այն դրութեան (Հանրապետութեան) յանուն որոյ կը վարեն իրենց պաշտօնները, այլ նաեւ կը կարծեն թէ ազատ են յայտնապէս անոր դէմ գործելու։ Ժամ է արդ որ այնպիսի անիշխանական վիճակ մը դադրի։ Ցասագային ո՛չ ոք պարտի մոռնալ թէ Կառավարութեան հակառակելու ազատութիւնը գոյութիւն չունի Տէրութեան ծառայից համար։ Անոնք գոնէ յարգալից և ուղիղ ընթացք մը պէտք է ունենան Հանրապետութեան նկատմամբ։ Որչափ ենք ուրեմն Հանրապետութեան պաշտօնեայներէն պահանջել հաւատարմութիւն և անձնուիրութիւն, և այս նպատակաւ յօրինակ ամենեցուն պէտք եղած խիստ միջոցները ձեռք պիտի առնունք։

«Կղերին միջամտութիւնը մեր քաղաքական վէճերուն մէջ, և վերջերս ալ ընտրութեանց մէջ, ամէն իմաստուն մտաց ծանր հոգ առթող նիւթ մ'է։ Ամէն ոք կը հասկնայ թէ իրաց այնպիսի վիճակ մը չի կրնար տեւել ցմիշտ, և թէ եկեղեցին Պեռութենէն բաժնելու ծանր խնդիրը շատ չանցած անդիմադրելի կերպիւ պիտի գրաւէ մեր ուշադրութիւն։ Այս մին է այն խնդիրներէ զորս քաղաքագէտք ինքնին չեն կրնար լուծել։ դի այս խնդիր իւր արմատներն ունի քաղաքացւոյն խղճին խորութեանց մէջ իսկ։ Օրէնսդիրն իւր վերջնական վճիռը տալէ առաջ, խնդրոյն ազատ քննութիւնն և ժողովոց հանդիսաւոր վիճաբանութիւններն և գաղափարաց ծաւալումն երկրին մէջ պէտք է պատրաստեն այս խնդրոյ լուծումը դարուս ոգւոյն համաձայն։

«Միւս կողմէ, կղերն եթէ չուզեր յանկարծական խզում մը պատճառել, պարտի իւր պաշտօնին անմիջական սահմաններէն բնաւ դուրս չելնելը։ Կառավարութիւնն իւր կողմէ ճշդիւ յարգել պիտի տայ քաղաքային ընկերութեան իրաւունքները։ Կառավարութիւնն հանդարտութեան կը փափաքի. բայց չպիտի վարանի իւր իշխանութեան կշիռն զգացնել անոնց որք փորձուին անտես ընել զայն։»

Նախարարութիւնն եղեւմտոց մէջ հաւասարակշռութիւն հաստատելու պէտքը կը հաշուի։ Ընդհանուր ընտրութեանց մէջ ժողովուրդը բացօրէն պէտք ցուցուց թէ անթերի եմտացոյց մը կը պահանջէ։ Մախուց զեղչումներ պիտի լինին, մինչեւ իսկ բանակին և նաւատորմին յատկացեալ ծախուց մէջ, առանց վնասելու ազգին պաշտպանութեան միջոցներուն։

«Ֆրանսայի բարի հմաւոյն նախանձախնդիր գոլով, և Խորհրդարանին վերջին որոշմանց համաձայնելով, պիտի պահենք արդէն գրաւեալ երկիրները։ Կարելի եղածին չափ քիչ զոհողութիւն ընելով պիտի ջանանք մեծագոյն օգուտը քաղել այն գրաւումներէ։ Այսու Խորհրդով, մեր թեւարկութիւնը պիտի հաստատենք Անամի, Թոնքինի և Մատակասքարի վրայ, յոյժ պարզ հիմամբ մը։ Անամի և Թոնքինի վրայ թեւարկութիւնն, որուն համար 1886ի Եմտացոյցին մէջ 75 միլիոն ֆր. ծախք նշանակուած է, 1887ին 30 միլիոնէ աւելի չպիտի պահանջէ, և այս ծախքն երթալով պիտի նուազի, և բոլորովին անհետի մի քանի տարիէն։»

Բայց նախարարութիւնն ուրիշ շատ մը գործեր ալ ունի կատարելու։

«Այս էական գործերէ զատ որք 1886ի բաժնին սահմանուած աշխատութիւններն են, ուրիշներ եւս կան ձեր որոշման կարօտ։ Մրագրեր պիտի պատրաստենք գործաւոր դասուց վիճակին բարւոքման վրայ, զինուորական օրինաց վրայ, քաղաքային և եղեռնական դատավարութեան վրայ, դատական ծախքերը նուազեցնելու վրայ, դպրոցներու վրայ, և բաց ասած, ի մեծոյ Խորհրդարանին պիտի մատուցանենք ծրագիր մը՝ ուսուցչաց վիճակն որոշելու և թոշակն աւելցնելու համար։»

Այս յայտագրոյ մէջ ինչ որ զիրումմ'է Արմատականներուն՝ ինքնայայտ կ'երևի։ Զինուորական և նաւային ծախքերուն զեղչումն Արմատականաց պահանջումն էր։ Ցայտագիրը կ'ըսէ հարուստներուն թէ Կառավարութիւնը տուրքերը պիտի վերաբաշխէ «հանրավարական սկզբամբք», տուրքերէն աւելի մեծ բաժին մը յատկացնելով ընչեղ դասուց։ Այս եւս Արմատականաց պահանջումն էր։ Գաղթային ձեռնարկը կը թողուին միանգամ ընդ միշտ, ըստ սկզբանց Պ. Բլէմանսոյի։ Գործաւոր դասուց վիճակին բարւոքումն առաձգական բացատրութիւն մ'է, ընտրական–արմատական խորհուրդներ պարունակող։ Զինուորական ծառայութեան տեւողութիւնը կարճցնել, և թէ՛ կղերականները, թէ՛ հաւասարականները, թէ՛ հարուստներն անխտիր զինուորական ծառայութեան ենթարկել, ջնջելով բացառութիւնները և փոխանորդ ղրկելու դրութիւնը (պրէմբրէ), պահանջումն է Արմատականաց, որում Մերակոյտը նորէն պիտի ընդդիմանայ։ Եւ ի վեր քան զամենայն, առաջին անգամն է որ Եկեղեցին և Պեռութիւնը բաժնելու խնդիրն առանց մերժողական յայտարարութեան մը կը հիւրընկալուի նախարարական յայտագրոյ մը մէջ։ Պ. տը Ֆրէսինէ իւր այս երրորդ նախարարութեան օրով կ'ընդունի, ինչ որ ցարդ ոչ մէկ ֆրանսական նախարարութիւն ընդունած էր, թէ եկեղեցւոյն և Պեռութեան բաժանումն օր մը տեղի պիտի ունենայ, թէ «ժամանակին ոգին» կը պահանջէ զայն, և թէ այն օր յանկարծ պիտի գայ, եթէ կղերն ամենափոքր առիթ մը տայ, միջամտելով Հանրապետութեան գործոց։ Այս վերջին խնդրոյ վրայ, Պ. տը Պլովիճ հետեւեալ դիտողութիւնը կ'ընէ։

«Եկեղեցւոյ և Պեռութեան բաժանումը կը նշանակէ՝ կրօնային պաշտամանց յատկացեալ կառավարական նպաստներուն ջնջումն։ Ո՛չ մի կղեր այնուհետեւ իշխանութիւն պիտի ունենայ իբրեւ կազմակերպեալ դասարմն մը կառկներ ընդունելու, կամ գոյքի և ատացուածքի տէր լինելու։ Եկեղեցիք և անոնց կղերն այնուհետեւ պիտի պահուին կամաւոր նուէրներով, որք օրինօք նուիրուած և ապահովուած չեն, այսինքն թէ կրօնային պաշտօնեայք անապահով ապրուստ մը միայն պիտի ունենան։ Անոնց ծուխերը շուտով պիտի ճանձրանան եկեղեցական նպաստներ տալէ. քահանայից թեւը պիտի սեղմուի անհամար դժուարութեանց միջոցաւ. և եկեղեցին ընդ կասկածանք պիտի նկատուի իրեն դէմ ուղղեալ յատուկ օրինօք։ Տարօրինակ բան այն է որ 37,000,000 բնակիչ պարունակող այս երկրի մէջ չկան գոնէ մէկ միլիոն յայտնի ազատախոհներ (անհաւատներ), և սակայն այս մէկ միլիոնը պատերազմ կը հրատարակէ մնացեալ 36 միլիոնին հաւատալեաց ու սովորութեանց դէմ։»

Կը դուշակուի թէ նոր նախարարութիւնը շատ մը պաշտօնեայներ պիտի ճամբէ, բաւական եռանդեամբ չծառայելնուն համար հանրապետական դատին։ Անոնցմէ ոմանք ուղղակի կամ անուղղակի քաջալերած են կղերական ու միապետական կուսակցութեան ընտրելիները վերջին ընտրութեանց մէջ։ Այլք բոլորովին չեզոք կեցած են։ Արդ, Ֆրանսայի պէս ազատ երկրի մը մէջ իսկ, ընտրութիւնք խիստ քիչ անգամ ազատ եղած են։ Ընդհանրապէս, օրուան կառավարութիւնը մեծ ճնշումներ կը բանեցնէ։ Ժողովուրդը վարժուած է «պաշտօնական ընտրելիներ» տեսնելու, որոց յաջողութեան մեծապէս կը նպաստեն կառավարական պաշտօնեայք։ 1885ին, նախարարութիւնն հրաւիրեց Ամենայն Ֆրանսայի Ընդհանուր Խորհրդարանական ընտրութեանց մէջ։

ՊԱՊՆ ԵՒ ԲՐՈՒՍԻԱ

(Թարգմ. Պերլինի Թղթակցէն, 19 յունվ.)

«Նոքա որ կ'երեւակայէին թէ Հռոմայ և Պերլինի միջեւ բարձր պատուանշանների փոխանակումը նշան մ'էր հակակղերական մարտին վերջանալուն, չպիտի կրնան իրենց դուշակութիւնն հաշտեցնել նոր Երջարերականին հետ, զոր Պապն այս օրերս ուղղեց Բրուսիոյ կաթոլիկ Եպիսկոպոսներուն։ Երջարերականին թուականն է յունուար 6, յորմէ կը հետեւի թէ Երջարերականն ի Բրուսիա զրկուած պէտք է լինի Սեւ Արծուի բրուսիական բարձրագոյն պատուանշանին Հռոմ զրկուելէն ետքը։ Բայց Երջարերականը կը ցուցնէ թէ Լեւոն ԺԳ Պապը չէ փոխած իւր «Ո՛չ-կոչիկ»ի վարդապետութիւնն ընդդէմ գլխաւոր տրամադրութեանց Մայիսի Օրէնքին, (որով, ինչպէս կը յիշուի, Տոքդ. Ֆալք, Բրուսիոյ կրօնային գործոց նախկին նախարարը, կաթոլիկ կղերին զանազան առանձնաշնորհումները ջնջած կամ յոյժ զեղչած է)։

«Երջարերականն, որ պապական նամանօրնակ արտագրութեանց յատուկ ահռելի երկայնութիւնն ունի, ի Բրուսիա կաթոլիկ եկեղեցւոյ վիճակին վրայ ընդհանուր խորհրդածութիւն մը ձեւը կը կրէ։ Անոր էութիւնը սա յայտարարութեան մէջ է թէ, կղերին դատարակութիւնն և ազատ անուանումը պէտք է յանձնուին Եպիսկոպոսաց, «հիշդ ինչպէս զինուորական ասպարէզին մէջ մտնողներն առ այն պէտք է հրահանգուին պատերազմի արուեստին հմտացելոց ձեռամբ»։ Պապը կը խոստովանի թէ ինք ըրած է և պիտի ընէ ինչ որ կրնայ, «համաձայն Աստուծոյ օրինաց և մեր խղճի ձայնին», ներդաշնակութիւն վերահաստատելու համար ի մէջ եկեղեցւոյ և Պեռութեան։ Այս նպատակի իրագործման համար, Եպիսկոպոսունք պէտք է միշտ աչքատեսի ունենան այն Բրուսիական օրէնքներ, որք անհամաձայն են կաթոլիկ եկեղեցւոյ վարդապետութեանց, մանաւանդ այն օրէնքներ որք Եպիսկոպոսներուն թոյլ չեն տար ուղղել քահանայից կղերային դատարակութիւնն, համաձայն սկզբանց զորս հրատարակած է Տրենտոնի եկեղեցական ժողովը։

«Ն. Սրբազնութիւն իւր այս պահանջմանց ոյժ կուտայ, ինչելով կղերին մեծ աղդեցութիւնը գործաւոր դասուց վրայ, և զայն նպաստ զոր կղերը կարող է մատուցանել Պեռութեան՝ ի լուծումն ընկերային խնդրոյ՝ որպէս նաեւ քաղաքակրթութիւն հեթանոս ցեղերու Գերմանիոյ գաղթականութեանց մէջ։ Պապն այսու անուղղակի եղանակաւ կ'ակնարկէ Պերլինի կառավարութեան ընթացքն, որ՝ ինչպէս կը յիշուի՝ վերջերս ձիզուիդ միսիոնարներուն թոյլ չտուաւ հաստատուիլ Բամերոնեան նոր ստաց գաղթականութեան մէջ Գերմանիոյ։

«Երջարերականը քաղաքավար և չափաւոր ոճով խմբագրուած է. աւելի քաղաքական ծանուցագիր մ'է քան հովուական գրութիւն մը, և իւր դիւանագիտական ասացուածովք Բրուսիոյ կառավարութեան կը ներկայացնէ ա՛յնպիսի պահանջումներ, որոց հետեւանքը պիտի լինի կա՛մ հակակղերական մարտը սաստկացնել, և կա՛մ պարտաւորել Պիզմարք Իշխանը՝ նոր զիջումներ ընելու Վատիկանի։»

ՍԼԱՒՈՒԹԵԱՆ ԱՃՈՒՄՆ ԾԱՒՕՏՐԻԱ

(Թարգմ. Վիէննայի Թղթակցէն, 19 յունվ.)

«Երէկ, Հունգարիոյ Խորհրդարանին մէջ, յոյժ գրգռիչ երկու ճառեր արտասանուեցան։ Նախարարական Եբեսփոխան մը, Տոքդ. Ցուլիոս Հորվաթ, խօսեցաւ այն ազգային վէճերու վրայ որք այժմ տկարացնելու վրայ են դԱւստրիա, և դիտեց թէ Աւստրիոյ վիճակը Մաճառներուն ծանր հոգ պատճառող երեւոյթ մը կ'առնու հետզհետէ։ 1867 ի երկակ (Աւստրո-Հունգարական) Սահմանադրութիւնն հիմնեալ էր այն տեսութեան վրայ թէ գերման տարրն առաւելակշիռ է դԱւստրիա։ Բայց այդ տարրը ընկճեալ է արդ։ Աւստրիոյ տիրող ոյժերը սլաւեան։ Աւստրիական Միապետութեան ուաջնուան հոգ և զօրեղ կազմակերպութիւնը չէ մնացած, և խնդիր մ'է թէ «Աւստրիա-Հունգարիա» ասութիւնը շատ չանցած լրկ աշխարհագրական բացատրութիւն մը չպիտի՞ լինի։ Տոքդ Հորվաթ, ուշադիր և համակիր ունկնդրութեան մը արժանացած, սապէս շարունակեց իւր ծանրակշիռ դիտողութիւններ։

«Աջաց և Մաճառաց միջեւ չկայ ո՛և է յարակցութիւն։ Անոնք չեն կրնար ունենալ մի և նոյն նպատակներ։ Հունգարիոյ համար ուրեմն ծայրագոյն կարեւորութիւն ունեցող հարց մ'է որ այժմ Աւստրիոյ մէջ ի գործ դրուող գաղնակցային քաղաքականութիւնն այնչափ յառաջ չտարուի որ իրարմէ հեռացնէ Տէրութեան երկու մեծ մասերն (Աւստրիա և Հունգարիա,) և առաջնորդէ Տէրութեան լուծման։ Ինչպէս իրաւունք ունիմ քննելու Անգլիոյ կամ ուրիշ Տէրութեան մը քաղաքականութիւնը՝ մեր ներքին գործոց վերաբերութեամբ, ճիշդ այնպէս իրաւունք ունիմ քննելու Աւստրիոյ քաղաքականութիւնն, և մեզ հարմար ուտեցած վտանգները մատնանիշ ընելու։ Պէտք չէ մոռնանք թէ մեր միութիւնն ի սկզբան գերման ժողովրդի մը հետ էր, (Աւստրիոյ գերման ժողովրդեան հետ,) և ո՛չ թէ այլ ժողովրդի մը հետ։ Պնդակացներէ մեր մեծ հրապարակագրաց միայն խօսքը կրկնելով, որ սովոր էր ըսել թէ, եթէ մեզ՝ Մաճառներուս՝ հարկ լինի ընտրութիւն մ'ընել գերմանականութեան կամ սլաւականութեան միջեւ, պէտք է գերմանականութիւնն ընտրենք։»

«Միւս գրգռիչ ճառն արտասանողն էր ծայրայեղ ձախակողման անդամ մը, Պ. Լատիսլաս Զապօ, որ Եշմտացոյցի քուէարկումէն առաջ տեղի ունեցած վիճաբանութեան մէջ, ըսաւ թէ պաշտօնեայ մը, «նախարարապետ Պ. Թիձայի մտերիմ բարեկամներէն մին», Հունգարիոյ հասութից մէկ երրորդը կոկորդն անցուցած է։ Պ. Թիձա զայրացմամբ պահանջեց Պ. Զապոյէ անուանել զայն պաշտօնեայ. բայց Պ. Զապօ յանձն չառաւ անոր անունը տալ եթէ քնինչ յանձնախումբ մը չկարգուի և անդամներէն մին ինքն իսկ չլինի։ Աղմկալից չփոթութիւն մը պայթեցաւ յանկարծ այս յայտարարութեանց վրայ։ Նախարարական երեսփոխանք կը պոռային մոլեգին, պահանջելով որ Պ. Զապօ անունը տայ ամբաստանեալ պաշտօնեին։ Անկարգութիւնը տեւեց մինչեւ ցյետաձգում վիճաբանութեան։ Բէյդայէ վերջին հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Պ. Զապօ յետոյ իւր ամբաստանած պաշտօնեին անունը տուեր է երկու երեսփոխաններու, որոց մին՝ Պ. Թիձայի կողմէ նշանակեալ անդամ մը ընդդիմադիր կուսակցութեան։»

ԻՌԼԱՆՏԱ. Պ. Կլատսդոնի նախարարութիւնը շատ աշխատած էր համոզելու Պապն որ Տըպլինի Արքեպիսկոպոս չկարգէ Զոր. Ուօլշ, Իռլանդայի «ինքնօրինական» կուսակցական ընտրելին այս բարձր պաշտաման համար։ Տոք. Ուօլշ հանրածանօթ էր իբրեւ ազգասէր եկեղեցական մը, ինքնօրինութեան դատին յարեալ։ Գրուածներ և ճառեր ունի, որոնք ջերմապէս ոյժ կուտայ Պ. Բառնէլի ազգային քաղաքականութեան։ Պապը, սակայն, աւելի անաց իւր հաւատարիմ իռլանդացի հաւատացելոց, քան բողոքական կառավարութեան թախանձանաց։ Տոք. Ուօլշ անցեալ տարի Արքեպիսկոպոս անուանեցաւ Տըպլինի, այն է՝ պետ Իռլանդայի կաթոլիկ հոգեւորականութեան, իր մեծ ցնծութիւն իռլանդացի ազգարարաց։ Այնուհետեւ Տոք. Ուօլշ արդեամբ ցոյց տուաւ թէ Պ. Բառնէլի կուսակցութիւնն ո՛րչափ իրաւունք ունէր զինք ընտրելի ներկայացնելու։ Արքեպիսկոպոս Ուօլշ, ըստ վերջին լրոց, Իռլանդայի զանազան կողմերը հովուական այցելութիւններ կ'ընէ, և ամէն ուրեք ազատօրէն կը խօսի ի նպաստ իռլանդական անկախութեան դատին։ Անգլիական իշխանութեան ներքեւ, ամէն դաւանութեան հոգեւոր պաշտօնեայք անհամեմատ աւելի ազատ են քաղաքական գործոց վրայ ճառելու, քան կաթոլիկ կղերն ընդ Ֆրանսական իշխանութեամբ։ Հետեւելով իրենց պետին օրինակին, Իռլանդայի դասու կաթոլիկ կղերը եռանդեամբ ոյժ կուտան ազգային դատին։ Կղերին այս աջակցութիւնը Թանկագին օգնութիւն մ'է Պ. Բառնէլի կուսակցութեան մղած մեծ պայքարին։

—)(19)(—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԺԻԼ ՎԷՐՆ

ՄԱԹԻԱՍ ՍԱՆՏՈՐՖ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

Ե.

ԴԱՏԱՍՏԱՆԷՆ ԱՌԱՋ, ՄԻՋՈՑԻՆ ԵՒ ԵՏՈՑ

Իսկ Սանտորֆ կոմս իւր անցեալը միայն կը յիշէր։ Իւր կինն, որ միշտ ներկայ էր մտքին առջեւ. իւր աղջիկն, երկու տարեկան տղեկ մը, իւր տնտեսապետին խնամոց թողուած, որ պիտի մեծցնէր զայն։ Իւր բարեկամներն, որոց մահուան պատճառ կը լինէր։ Կը հարցնէր ինքնիրեն թէ լա՞ւ գործած էր, թէ արդեօք առ իւր հայրենի երկիրն ունեցած պարտականութեան պահանջածէն աւելի յառաջ գնացած չէ՞ր, որովհետեւ պատիժն իրմէ անդին կ'անցնէր, որովհետեւ անմեղներ կը հարուածէր։

—Ո՛չ... ո՛չ, պարտքս միայն կատարեցի կ'ըսէր ու կրկնէր։ Ամէն բանէ առաջ, ամէն բանէ վեր, հայրենի՛ք։

Իրիկուան ժամ հնգին միջոցները պահնորդ մը մտաւ խուցն, և դատապարտելոց ճաշը սեղանին վրայ դնելով դուրս ելաւ՝ առանց բառ մ'արտասանելու։ Սակայն, Մաթիաս Սանտորֆ կ'ուզէր դիտնալ թէ ո՞ւր էր, ո՞ր բերդի մէջ փակուած էր։ Այս հարցման չէր ուզած պատասխանել պատերազմական ատենին նախագահն, և տարակոյս չկար որ պահնորդն ալ՝ խիստ պատուէրի մը հնազանդելով չպիտի ուզէր պատասխանել։

Դատապարտեալը հագիւ դպան իրենց բերուած ճաշին։ Օրուան մնացուածն այլ և այլ բաներու վրայ խօսակցելով անցուցին, մանաւորապէս յոյս յայտնելով որ վիժեալ շարժումն օր մը նորէն ձեռք պիտի առնուէր։ Ցեռոյ քանի մ'անգամ այս գործին միջադէպերուն վրայ խօսեցան։

—Այժմ գիտենք, ըսաւ Լատիսլաս Զաթմար, թէ ինչո՞ւ համար բռնուեցանք, և թէ ինչպէս ոստիկանութիւնն ամէն բան իմացած էր այն պիտակին միջոցաւ։

—Այո՛, անշուշտ, Լատիսլաս, պատասխանեց Սանտորֆի կոմսը, բայց այն պիտակ, որ մեր վերջին ստացածներէն մին էր, որո՞ւ ձեռք անցած է նախ, և որո՞ւ ձեռքով ընդօրինակուած։

—Եւ ընդօրինակուելէն յետոյ, աւելացուց Ստեփան Պաթորի, ի՞նչպէս կրցին լուծել զայն առանց վանդակի։

—Հարկ էր ուրեմն որ վանդակը գողցուէր մեր քովէն գոնէ վայրկեան մը համար... ըսաւ Սանտորֆի կոմս։

—Գողցուէ՞ր... յուսմէ՞, պատասխանեց Լատիսլաս Զաթմար։ Մեր բռնուած օրը տակաւին գրատեղանիս դարակին մէջն էր, որովհետեւ անոի գտան ոստիկանութեան գործակալը։

Արդարեւ կարելի չէ մեկնութիւն մը տալ։ Ենթադրենք թէ ուղեւոր ազատնին բռնուելով բերած պիտակն օրինակուած և ապա թող արուելով ընկալուին ձեռքն հասած լինէր, թէ այդ ընկալուին բնակած տունն ալ գտնուած լինէր, այս ամենն ալ կարելի և հաւանելի էին վերջապէս, բայց ծածկագիր նամակին խօսքերը վերակազմել առանց զանոնք կազմող գործիքին, այս անհասկանալի է։

—Եւ սակայն, յարեց Սանտորֆ կոմս, նամակը կարդացուած է, այս մասին տարակոյս չունինք, և այդ ընթերցումն ալ վանդակին միջոցաւ միայն կարելի եղած է։ Հետեւաբար, ոստիկանութիւնն այն պիտակին օգնութեամբ միայն կրցած է դաւադրութեան հետքը գտնել, որովհետեւ անոր վրայ միայն հիմնեալ է ամբաստանութիւնը։

—Փոյթ չէ, վերջապէս, պատասխանեց Ստեփան Պաթորի։

—Ի՞նչպէս փոյթ չէ, ընդհակառակն, գոչեց Սանտորֆ կոմս։ Թերեւս մատնութեան հանդիպեցանք։ Եւ եթէ մատնիչ մը կայ... դաւաճան մը կայ... չգիտնա՞լ...

Սանտորֆի կոմս կանգ առաւ։ Սարքանիի անունն եկաւ միտքը, բայց վանեց զայս մտածութիւն, հեռի վանեց, առանց իսկ իւր ընկերաց հաղորդելու։

Մաթիաս Սանտորֆի և իւր երկու բարեկամք շարունակեցին այսպէս խօսիլ այս անմեկնելի գործին վրայ դրեթէ մինչեւ կէս գիշեր։

Հետեւեալ առաւօտ, բաւական խորքունէ մ'արթնցան պահնորդին գալըստեամբ։ Իրենց վերջին աւուր նախընթաց առաւօտն էր։ 24 ժամ մնացած էր պատժոյն գործադրութեան։

Ստեփան Պաթորի հարցուց պահնորդին թէ թոյլ կը տրուէ՞ր իրեն տեսնել իւր ընտանիքը։

Պահնորդը պատասխանեց թէ հրաման մը չունէր այս մասին։ Սակայն չէր յուսացուեր որ կառավարութիւնն հաւեր այդ վերջին մխիթարութիւնը տալ դատապարտելոց, որովհետեւ գործը ծածուկ պահած էր մինչեւ դատաստանին օրն, առանց յայտնելու այն բերդին անունն, յորում բանտարկեալ էին դատապարտեալք։

—Գոնէ կրնա՞նք գրել, և մեր նամակները կրնա՞ն իրենց տեղն հասնիլ, հարցուց Սանտորֆի կոմս։

—Երթամ թուղթ, գրիչ և մելան բերեմ ձեզ, պատասխանեց պահնորդն, և խօսք կուտամ որ ձեր նամակները բերդին կառավարչին յանձնեմ։

—Շնորհակալ ենք, բարեկա՛մ, ըսաւ Սանտորֆի կոմս, որովհետեւ ինչ որ կրնաք ընել՝ կ'ընէք։ Իսկ ձեր բարի հոգածութեանց փոխարէն...

—Ձեր շնորհակալութիւնք կը բաւեն ինձ, տիրոջ, պատասխանեց պահնորդն, որ չէր ծածկեր գիւր սրտայուղութիւն։

Բարի պահնորդը շատ չանցած բերաւ ինչ որ պէտք էր գրելու համար։ Դատապարտեալք օրուան մի մասն իրենց վերջին պատրաստութեամբք անցուցին։ Սանտորֆի կոմս գրեց ինչ որ հօր մը սիրտը կրնար խրատներ տալ իւր որդի մնալիք միակ դստերիկին։ Ստեփան Պաթորի՝ ինչ որ ամուսին մ'ու հայր կրնար սիրտդեղ զգացմունք յայտնել իւր կնոջ և զաւկին ուղղած վերջին հրաժեշտին մէջ։ Իսկ Լատիսլաս Զաթմար՝ ինչ որ տէր մը կ'զգար վաղեմի ծառայի մը, իւր վերջին բարեկամին համար։

Բայց այն աւուր մէջ, որչափ և զբաղեալ էին, բանտարկեալք քանի՞ քանի անգամ ականջ դրին։ Քանի՞ քանի անգամ ջանացին լսել թէ արդեօք հեռաւոր ձայն կամ չունիմ մը կրնա՞ր սահիլ բանտին նրբանցներուն մէջէն և մինչեւ իրենց ականջը հասնիլ։ Քանի՞ցս անգամ թուեցաւ իրենց թէ խուցին դուռը պիտի բացուէր, և թոյլ պիտի տրուէր իրենց վերջին անգամ համբուրել կին մը, զաւակ մը։ Բայց թերեւս աւելի լաւ էր որ անողոք սրգեալ մը՝ զանոնք զրկելով՝ զերծ պահէր վերջին հրաժեշտի աղեկտուր տեսարանէն։

Դուռը չբացուեցաւ։ Անշուշտ, ո՛չ տիկին Պաթորի, ո՛չ որդին, ո՛չ Լէնտէք տնտեսապետն՝ որում յանձնուած էր Սանտորֆի կոմսին դստրիկը, չէին գիտեր ձերբակալելոց ո՛ր տարուած լինիլն, ինչպէս նաեւ Պորիկը, որ Թրիֆտի բանտին մէջ փակուած էր։ Անշուշտ նաեւ ո՛չ ոք գիտէր տակաւին թէ ի՞նչ պատժոյ դատապարտեալ էին դաւադրութեան պետերն։ Ուստի դատապարտեալք չէին կրնար դատավճռոյն գործադրութենէն առաջ տեսնել զանոնք։

Այն աւուր առաջին ժամերն այսպէս անցան։ Մերթ Մաթիաս Սանտորֆի և իւր երկու բարեկամք կը խօսակցէին միմիանց հետ. մերթ ալ մտախոհութեանց մէջ կ'ընկղմէին երկար լռութեամբ։ Այսպիսի խոկմանց ժամանակ՝ մարդուս բովանդակութիւնն աչքին առջեւ կը ներկայանայ դերբնական տեսակերութեամբք։ Ինչ որ յիշողութիւնն յառաջ կը բերէ անցեալէն, ներկայինն ձեւը կ'զգենու։ Արդեօք կանխագուշակութիւ՞ն մ'է այն յաւիտենից որ պիտի բացուի, այն անիմանալի և անսահմանելի վիճակին, որ անքաւութիւն կը կոչուի։

Սակայն, եթէ Ստեփան Պաթորի, եթէ Լատիսլաս Զաթմար բովանդակապէս իրենց յիշատակներուն անձնատուր եղած էին Մաթիաս Սանտորֆի կոմս միակ մտածութեամբ մ'զբաղած էր, որ յանուն իռլանդայի կաթոլիկ հոգեւորականութեան, իր մեծ ցնծութիւն իռլանդացի ազգարարաց։ Այնուհետեւ Տոք. Ուօլշ արդեամբ ցոյց տուաւ թէ Պ. Բառնէլի կուսակցութիւնն ո՛րչափ իրաւունք ունէր զինք ընտրելի ներկայացնելու։ Արքեպիսկոպոս Ուօլշ, ըստ վերջին լրոց, Իռլանդայի զանազան կողմերը հովուական այցելութիւններ կ'ընէ, և ամէն ուրեք ազատօրէն կը խօսի ի նպաստ իռլանդական անկախութեան դատին։ Անգլիական իշխանութեան ներքեւ, ամէն դաւանութեան հոգեւոր պաշտօնեայք անհամեմատ աւելի ազատ են քաղաքական գործոց վրայ ճառելու, քան կաթոլիկ կղերն ընդ Ֆրանսական իշխանութեամբ։ Հետեւելով իրենց պետին օրինակին, Իռլանդայի դասու կաթոլիկ կղերը եռանդեամբ ոյժ կուտան ազգային դատին։ Կղերին այս աջակցութիւնը Թանկագին օգնութիւն մ'է Պ. Բառնէլի կուսակցութեան մղած մեծ պայքարին։

(Շարունակելի)

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՏԱԳՆԱՊ

Երբ սերպո-պուլկար զինադադարը կնքուեցաւ, ամեն ոք հեռաքրքիր էր դիտնալ թէ մարտ ամսուն պատերազմ պիտի ունենա՞նք։ Անյուսհետեւ Տէրութիւնք ա՛յնչափ սքանչելի եղանակաւ վարեցին գործերն, որ այժմ խնդիր է թէ պատերազմը մարտէն առաջ չպիտի՞ ունենանք։ Անկարելի է որ Ցունաստան թէ՛ կրեսէի և թէ՛ Թեսալիոյ սահմանագլխոց կողմէ գործել պատրաստուէր, եթէ ո՛և է կողմէ մը հաւաստիք ստացած չլիներ թէ ուշ կամ կանուխ օգնութիւն մը պիտի գտնէ։ Ըստ ճիշդ բացատրութեան Պիզմարք Իշխանին պաշտօնական լրագրոյն, Սերպիա և Ցունաստան «հրթիռ» աշխարհավարութեան մը կը հետեւին։ Նոցա քաղաքականութիւնն է՝ կրակի տալ Պալքանեան թերակղզին, յուսալով հրդեհի խառնաշփոթութեան միջոցին իրենց պէտք եղած բաները գողնալ։ Բայց Սերպիա, մանաւանդ Ցունաստան, գտնէ բարոյական ապահովութիւն մ'ունենալու են թէ ինչ որ յաղթին գողնալ ընդհանուր հրդեհի մը ատեն, պիտի մնայ իրենց։

Դժբախտ հարկ մ'է Կայս. Կառավարութեան համար, շարունակել իւր ցամաքային և ծովային պատրաստութիւններ։ Երկիւղէն զրոյցք կը հընչին մի քանի օրէ հետէ, և յունական երեք զրահաւորաց ի Կրետէ առաքումն հակառակ Տէրութեանց դիտողութեան՝ ապացոյց մ'է թէ Ցունաստան միտք չունի այս պաշտօնական ձեռնարկութեանց իրական կարեւորութիւն մը տալու։ Ցունաստան անկարող է ընդ երկար զինուց ներքեւ պահել բանակ մը որ իրեն համար ստուարաթիւ է։ Կա՛մ յանդուգն գործողութեամբ մը պէտք է «ապահովել» ինչ որ «ազգային նպատակներ» կը հռչակէ, կա՛մ պէտք է ցրուէ իւր բանակ։ Բ. Դուռն ես չի կրնար ամիսներով ընդունայն կերակրել 350,000 զօրաց բանակ մը։ Ծանուցագիր մը զրկելով Տէրութեանց, Բ. Դուռը բողոքեց Ցունաստանի ընթացքին դէմ, որ մեծ ծախքեր կը պատճառէ Թուրքիոյ։ Այս ծախքերը Բ. Դուռը տուժել պիտի տայ Ցունաստանի, երբ, ըստ ընդհանուր գուշակութեան, Հելլէնք յաղթուին Թուրքիոյ դէմ անխոհեմաբար հրատարակեալ պատերազմի մը մէջ։ Ցանդգնութիւն թէ անխոհեմութիւն, կ'երեւի թէ Աթէնքի կառավարութիւնը, ժողովրդային յուզման դիմադրելու անկարող, կ'ուզէ կուրօրէն նետուիլ զինուց ասպարէզին մէջ։ Բ. Դուռը դայս կը հասկնայ, և կը պատրաստուի։ Եւրոպիոյ մէջ իսկ, Ռուսիոյ «նոր առաջարկութեանց» և Անգլիոյ ձեւակերպած «նաւային ցոյցին» հակառակ, հասարակաց միաքը պատրաստուած կը թուի Ծանրակշիռ լուրեր առնլու Արեւելքէն։

Եթէ Ցունաստան պատերազմ հրատարակելու իմաստութիւնը գործէ, ստոյգ կրնա՞նք համարիլ թէ Սերպիա եւս հաշտութիւն չպիտի կնքէ, և մարտ ամսուն պիտի վերսկսի։ Եւ եթէ թնդանօթք վերստին գոռան Թիմօքի եզերաց վրայ, ռուսական և աւստրիական «զինեալ միջամտութիւնք» գրէթէ ապահովապէս գուշակելի են։ Հեռեւապէս, Արեւելեան Ցառնապային հանդոյցն հելլենական խնդիրն է այժմ։

ԱՆԿՈՒՄ
ԼՈՐՏ ՍԱԼԶՊԸՐԻԻ

Այս առաւօտ հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Լորտ Սալզպըրիի Նախարարութեան հրաժարական լուրն ստուգուած է։

Այս իրողութեան պատճառն ու նշանակութիւնը շուտով պիտի հասկնան։ Սակն անոնք որ անգլիական գործոց վրայ զբաղուածներուն դէպքն ուշադրութիւն մը նուիրած են վերջին ժամանակներս։

Ընթերցողք դիտեն թէ վերջին ընտրութեանց մէջ Պահպանողականք 250 աթոռ միայն շահեցան, իսկ Ազատականք՝ 333 աթոռ, և Իռլանդացիք՝ 86։ Նախարարութիւնն այսպէս մեծամասնութիւն չունէր։ Եւ այն ատեն գուշակուած էր թէ Պահպանողականաց իշխանութիւնը շուտով վերջ պիտի գտնէր։

Խորհրդարանին բացումէն ի վեր տեղի ունեցած մի քանի քուէարկութիւնք փութացուցած պէտք է լինին Նախարարութեան անկումն։

Այս քուէարկութեանց վրայ հեռագիրը ցարդ անորոշ տեղեկութիւններ միայն հաղորդեց մեզ։ Բայց կ'երեւի թէ հողատէր դասուց անպատատ առաջարկութիւն մը քուէարկուեր է, նախաձեռնութեամբ հողագործ դասուց մէկ ներկայացուցչին, հակառակ ընդդիմութեան պահպանողական նախարարաց։

Կ'երեւի նաև թէ Պ. Կլատսդոն ընդդիմացեր է Խռլանդայի գործոց նկատմամբ նախարարութեան բերած մէկ ծրագրոյն։ Բայց թէ այս ընդդիմութիւն մնդական քուէարկութեան մը յանգած էր, հեռագիրը դեռ բան մը չծանոյց մեզ։

Ի մի բան, թէև Լորտ Սալզպըրիի արտաքին աշխարհավարութիւնն Ազատականաց եւս հաւանութեան արժանացած է, բայց ներքին քաղաքականութեան խնդիրք, որոց վրայ նոր ծանօթութիւններ տալու ատիթ պիտի ունենանք այսուհետեւ, անմիջական պատճառ եղած են Լորտ Սալզպըրիի անկման։

Աւելորդ է յարել թէ, եթէ Թագուհին ընդունի իւր պահպանողական նախարարութեան հրաժարականն, Ազատականք յիշխանութիւն կ'անցնին առաջնորդութեամբ Պ. Կլատսդոնի։ Կարելի է սակայն որ Թագուհին, նոյնչափ վստահութիւն չունենալով Ազատականաց յաջողակութեան վրայ, խորհուրդ տայ նորակազմ Երեսփոխանութիւնը լուծելու։ Թագուհին, այս տարի անճամբ բանալով Խորհրդարանը, (բան մը զոր խիստ քիչ անգամ կ'ընէ,) վստահութեան բացառիկ ցոյց մ'ընած էր պահպանողական վարչութեան։ Հետեւաբար, պէտք չէ անապարենք Անգլիոյ նախարարական փոփոխումն իբրև կատարեալ իրողութիւն մը նկատելու։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վեհ. Կաթողիկոսն արքեպիսկոպոսութեան կոնդակ շնորհեր է Շամախիի թեմական առաջնորդ Դեր. Թադէոս եպիսկոպոսին։

Ազգ. ժողովը նիստ չունի այս ուրբաթ օր։

Ազգիս Վեհափառ Հայրապետի հրամանաւ և Ս. Սինոդի կարգադրութեամբ Թիֆլիսի Ս. Աստուածածնի եկեղեցւոյ Ա.ռաջնայ Սարգիս Աղաջանեանցը դադարեցուած է քահանայագործութենից միանգամայն և զրկուած աւագ քահանայի կոչումից և հայրապետական բոլոր պարգեւներից ցվճարումն այն գումարին (մօտ 3000 բուբլը) որ յիշեա՛լ քահանան Լիմմիածնի կոլուածքները կառավարելիս չէ հասցրել ըստ պատկանելոյն։ Տեղւոյն Ս. Առաքելոց ծխի հովուութիւնը յանձնել է Գիւտ քահանայ Աղաջանեանցին, այնուհետեւ որ գոյացած արդեանց 1/2 ուղարկի էջմիածին, ի լուսն պարտուց, 1/4 հովուող քահանան ինքն ստանայ, իսկ 1/4 ը տարի ի տնունդ Աղաջանեանցի ընտանեաց։ (Մեղու Հայաստանի)

Ս. Էջմիածնից.—Վեհ. կաթողիկոսի անձամբ արած կարգադրութեան համեմատ ճեմարանի լսարանի ուսանողները պէտք է ենթարկուեն ճեմարանի միւս դասատուների մէջ սովորող աշակերտների մէջ սահմանուած կարգ ու կանոնին, և փակուած մնան, և ուսումն աւարտելուց յետոյ պարտաւորուեն քահանայ ձեռնադրուելու, նրանք որոնք անկարող են ինչ ինչ պատճառներից հպատակել այդ կարգադրութեան, պէտք է որ անմիջապէս հեռանան ճեմարանից։

(Նոր Դար)

Կը խնդրուի մեզնէ ծանուցանել թէ Միացեալ Ընկերութեանց Եէնի-Դարբուի օժանդակ Մասնախումբն 1000 դահեկանի գումար մը հաւաքած է Եէնի-Դարբուի, Գուզ-գարբուի և Կէտիկ-Փաշայի ազգայիններէն։

Մասնի յառաջիկայ շաբաթ աւուր թուով պիտի սկսինք հրատարակել Ս. Արփիարեանի մէկ նոր գործը՝

ԱՊՈՒՇԸ
(Վէպ Պոլսոյ կեանքէ)

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

Բ. ԴՐԱՆ ԾԱՆՈՒՑԱԳԻՐԸ

Աւստրիական համառօտութիւնն այն ծանուցագրոյն, որ, ինչպէս արդէն ծանուցինք, այս երկուշաբթի իրիկուն Բ. Դրան կողմէ հաղորդուեցաւ մեծ Տէրութեանց ներկայացուցիչներուն։

Ծանուցագիրը նախ և առաջ կը յիշեցնէ թէ, վերջին պատերազմէն յետոյ, Թուրքիա՝ Տէրութեանց ստիպմամբ և անոնց միջնորդութեամբ՝ հողային զիջողութիւն մ'ըրած էր ի նը. պաստ Ցունաստանի, միակ նպատակ ունենալով տարպնդել և ապահովել երկու երկիրներու բարեկամական յարաբերութիւնները և անհեռացնել կռուոյ առիթի ընծայող ո'ր և է պատճառ։

Հակառակ այսմ, Ցունաստան վերջին ժամանակներս դինուորական պատրաստութիւններ տեսած է այնպիսի սպառնալիքներ ըրած է զորս խստիւ պարտաւած է Եւրոպա։

Բ. Դուռը չնորհաւորած է Եւրոպիոյ այն ջանից համար զորս ըրած է Ցունաստանն ուղղի խոհական ընթացքի մը մէջ դնելու համար։ Բայց ըստ օրում հելլենական կառավարութիւնը կը պնդէ իւր սխալանաց մէջ և կը շարունակէ սպառազինութիւններ որոց առիթ տուած չէ Թուրքիա ո'ր և է գործողութեամբ, և ըստ օրում այս ընթացքը պատճառ եղած է որ Թուրքիա զոհողութիւններ ընէ որք հատուցման կարօտ են, Վեհ. Սուլթանի կառավարութիւնն հարկադրեալ է Ցունաստանի ընթացքը կայսրութեան պատուոյն և արժանապատուութեան դէմ հարուած մը նկատել։ Հետեւաբար Թուրքիա պէտք եղած միջոցները ձեռք առնելոյ հարկին մէջ կը դտնուի վերջ մը տալու համար իրաց այնպիսի վիճակի մը որ անհանդուրժելի է և հակառակ միջազգային իրաւանց և արդի քաղաքականութեան։

Այսու հանդերձ, Բ. Դուռը ջերմագոյն փափագելով խոյս տալ ի չարեաց որք կրնան ծագիլ այն ծայրայեղ միջոցներէ որոց դիմել ստիպուի, վերջին կոչում մը կրնէ Տէրութեանց զգացմանց, խնդրելով որ հաճին հարկ եղածն ի գործ դնել անմիջապէս զենկից ընելու համար զՑունաստան։ Հակառակ պարագային մէջ, նկատելով մանաւանդ որ Ցունաստան կը շարունակէ նպակէ իւր սպառնական ընթացքն, Բ. Դուռը ձեռք պիտի առնու այն միջոցներ զորս օգտակար դատէ զայն զսպելու համար։

Ծանուցագիրն ի վերջոյ փութանակի պատասխան մը կը խնդրէ։

Մնամաքալ ես Հաֆէզ-փաշի նման կը հերքէ թուրքօ-հելլենական սահմանագլխոյն վրայ ճակատամարտ ծագած լինելու զրոյցն։ այս զրոյց ծագումն առած է, կ'ըսէ, Քիմարրէի մօտ տեղի ունեցած փոքր կռիւներէ որք սովորաբար կը պատահին սահմանագլխոյն վրայ, մանաւանդ երբ երկու բանակներ դէմ յանդիման կը գտնուին։

Հելլենական կառավարութիւնն հրատարած է որ դէպի Կրէտէ ղրկուելիք ճամբայ ելած նաւերն առ այժմ գտնուած տեղերնին մնան։ այս կերպով կարելի է Ցունաստան իւր նպատակն ուրանալու եկած է։ (Թարգմ.)

Նախորդ թուով ծանուցինք թէ հելլենական դեսպան Պ. Բունտուրիօթի այս օրերս Բ. Դուռն հրաւիրուեր է իւր կառավարութեան ընթացից վրայ բացատրութիւն տալու համար։ Հարցուելով Պ. Բունտուրիօթի թէ ինչ պատճառաւ հելլենական մարտնաւեր զրկուած են ի Կրէտէ, դեսպանը պատասխաներ է թէ այդ նաւեր Միջերկրական առգելու կ'երթային ծովային մարզանաց համար որք սովորական բաներ են։ Պ. Բունտուրիօթի յարեր է թէ, նոյն իսկ եթէ հելլենական նաւատորմն Կրէտէի ջուրերն երթայ, այս բան չ'կրնար քաղաքական նշանակութիւն ունենալ։ Աշխարհի բոլոր նաւատորմք ազատ են կանոնաւորապէս այդ ջուրերն այցելու, ինչպէս նաև օսմ. մարտանաւք ազատ են մարզանքներ կատարել հելլենական ջուրերուն մէջ, քանի որ Թուրքիա և Ցունաստան պատերազմ հրատարակած չեն միմեանց դէմ։

Մայրաքաղաքիս գերմանական դեսպանատան պահակ Լորդի շրջենաւն հրաման ստացած է պատրաստ գտնուիլ, Պիրէոն երթալու համար։

Իոպէրն Լէսբէս հեռեւեալ տողերը կը գրէ յունական խնդրոյն վրայ։

«Մեծ Տէրութիւնք յայտարած են Ցունաստանի թէ պիտի արգելուն անոր գործողութիւնն ծովու վրայ։ Ցունաստան ալ ուզելով խոյս տալ այն պաշարումէն որ կ'սպառնար իրեն, իւր բաւադոյն նաւերը ղրկեց դէպ ի հեռաւոր ջուրեր։ Այս բան իրաւի կրնայ շատ տաղտուկ պատճառել, սակայն ցոյներ պիտի ըմբռնեն հուսկ ուրեմն թէ ոչինչ պիտի շահին և իրենց բանաւորութիւն պիտի առաջնորդէ զիրենք ի մօտոյ, ճանչնալ իրաց կացութիւնն և հաշտակերպիլ անմ, վասն զի կանխահաս կերպով գործելը ո'չ միայն չբարեօքներ ներկայ, այլ ապագայն եւս վտանգի կ'ենթարկէ։ «Խոհեմութիւնը արժանաց լաւագոյն զարդն է» և Ցոյները ցոյց տուած լինելով արդէն աշխարհի թէ իրենք քաջ են, կրնան նաեւ այժմ օգտակարապէս ցոյց տալ թէ խոհական են։

«Համամիտ չենք այն յանդիմանութեանց որք կը տեղան Ցունաստանի վրայ, ինչպէս համամիտ չեղանք անոնց զորս թափեցին Սերպիոյ վրայ։ Այս երկու պատութիւնք ալ չէին ըմբռնած իրաց կացութիւնն և մեծ Տէրութեանց չփոթ յայտարարութեանց և յարափոփոխ ընթացից առիթ։ դժուար էր ասոնց ըմբռնել դայն։ Ցունաստան զէնք առաւ պաշտպանելու համար ի՛նչ որ, դեռ երկու ամիս առաջ, մեծ Տէրութիւններէն չատեր իրենք իսկ կը պաշտպանէին։ Ցայնժամ Ցունաստան իւր հետ ունէր մեծամասնութիւն, այժմ գոյն փոքրամասնութիւն մ'ունի իւր հետ և կ'ըսեն նմա թէ իրեն վերարերեալ գործ չէ։ Մեծ Տէրութեանց տեսակէտով կարելի է այս, բայց չենք ըմբռներ թէ Ցունաստանի ընթացքը պարսաւելի լինի այն պատճառաւ որ տարբեր կարծիք մը կը պաշտպանէ, կամ թէ այդ կարծիքը պաշտպանելու ազատութիւնը տրուի նմա։ Սակայն նա ալ պէտք է բաւական խելամիտ լինի ըմբռնելու համար թէ զօրաւոր պատճառներ կան որք կ'արգելուն մեծ Տէրութիւնները քաղաքերել զինքն իւր թեկնածութեանց մէջ և եթէ պատերազմի ձեռնարկէ, ի վնաս իրեն պիտի լինի։

«Դալով սա կէտին, թէ Թուրքիոյ համար իմաստութի՞ւն է Ցունաստանի վրայ յարձակիլ, այնպիսի խնդիր մ'է այս որուն վրայ Բ. Դուռը կրնայ բարեկամ Տէրութեանց խորհուրդ հարցնել։ Զեռնհաս և ազդեցիկ թերթերէ ոմանք դժուարութիւններ յայտնեցին և այդ առարկութիւնք զուրկ չեն կարեւորութենէ։ կ'արձէ որ օսմ. կառավարութիւնը նկատողութեան առնու զայնս։»

Վիէննայի լրագիր մը կ'ըսէ թէ այն պարագային լրումն մեծ Տէրութիւնք որոշեն նաւատորմ մը ղրկել ի Միջերկրական, անշահախնդրութեան գիր մը պիտի ստորագրեն որով միմեանց խոստանան, ի նպաստ իրենց շահուց օգուտ չքաղել պարագայից բերմունքէն։

Հաֆէզ-փաշի կը հերքեն այն լուր թէ Կրէտէի մէջ խռովութիւն ծագած է։

Բարձրագոյն հրամանաւ արքունի նաւատորմի մէջ ստիպողաբար կազմ և պատրաստ վիճակի մէջ կը դրուին օսմ. չորս մարտանաւք, չորս զրահաւորք և երկու փոքր մարտանաւք։

Կը շարունակեն հեռեւեալ տեղեկութիւններ կը հաղորդէ Ցունաստանի ծովային զօրութեանց վրայ։

Ցունաստան ունի 1 մարտանաւ, 3 զրահաւոր՝ Քրիւբի և Արմոթրոնկի թնդանօթներով զինեալ, 3 մեծ ծովամարկիր, 23 թնդանօթաձիգ նաւ, 41 ծովամարկիր նաւ և 23 ծովամարկիր նաւակ։ Ի հարկին կրնայ հանել նաեւ 30 շոգենաւ իբր փոխադրանաւ և մարտանաւ։ Ունի միանգամայն մեծ քանակութեամբ ծովասուք՝ պաշտպանողականի և յարձակողականի համար։

Ծովային զինուորաց թիւն է 3500։

Պիրէոնի, Վոլոյի և Բարբասի նաւահանգիստները լաւ ամրացեալ են։ Արթա, Աքթիոն, Պիրէոն և ուրիշ քաղաքներ անառիկ կը նկատուին։

Պատրաստութիւնք կը տեսնուին գլխաւորաբար ծովային ճակատամարտի մը համար։ Մանաւանդ Բոսոսի և Նօրվիի նաւարանք առատապէս ունին իրենց պիտոյքներն։ Նորվի քաղաքը պաշտպանուած է Իշքանէի և Բալամիտի բերդերով։

ՊԱՏՈՒԱՆՆԵՐՆ ԵՒ ՊՈՇՏՕՆԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆԵՐ

ԵՒՐՈՊԻԻ ՆԱԽԱՐԱՐՔ

Եվրոպիի նախարար անուանեցաւ Կրթական նախկին նախարար Մուսթաֆա փաշա։

Ն. Վսեմութիւն երեկ կայս. պալատ երթալով իւր նոր պաշտօնին համար չնորհակալութիւն յայտնեց և լեռոյ Բ. Դուռն երթալով ներկայ դեսպանուեցաւ նախարարաց Խորհրդոյ նրստարանին։

Սանիէ Միհէմաիզ աստիճան տրուեցաւ օտար լրագրաց Դիւանի քարտուղար Լուսինեան Լեւոն պէյի։

Սալիսէի աստիճան՝ քաղաքական բժիշկ Տոքթ. Միհրան Խաչատուր էֆենտիի և Զօրլուի քաղաքական բժիշկ Տոքթ. Տիգրան էֆենտիի։

Զորրորդ կարգի Մէճիտիէ պատուանշան արուեցաւ Ադրիանուպոլսոյ Հայ հասարակութեան երեւելիներէն Ճանիկ էֆենտիի։

Ֆերիդ Հասան Սապրի փաշա՝ Ծովային նախարարութեան Խորհրդոյն նախագահ անուանեցաւ։ Ն. Վսեմութիւն ժամանակէ մ'ի վեր փոխանորդարար կը վարէր այդ պաշտօնը։

Հելլենական կառավարութիւնը Ս. Փրկչի պատուանշանին երրորդ աստիճանն ընծայեց մայրաքաղաքիս աւստրիական դեսպանատան առաջին քարտուղարին և զինուորական կցորդին։

Նախարարաց Խորհրդոյ երէկի նստին մէջ Արեւելեան Բումէլիի խնդրոյն վրայ բաւական վիճաբանութիւնք տեղի ունեցեր են։

Երէկ ծանուցինք թէ Արեւելեան Բումէլիի Կազմական Կանոնագիրը քննելու պաշտօն ունեցող Ցանձնաժողովն իւր տեղեկագիրը պատրաստած է։ Կը լսենք թէ այս Ցանձնաժողով քանի մը անգամ եւս ինքնա պիտի գումարի և պիտի զբաղի կայս. կառավարութեան և Արեւելեան Բումէլիի միջեւ վէճի ներքեւ գտնուած թղթատարական, հեռագրական և մաքսային խնդիրներով։ Պուլկարական պատուիրակ Պ. Զանոֆ եւս ներկայ պիտի գտնուի սոյն Ցանձնաժողովոյ նիստերուն և կարեւոր խնդրոյց վրայ կարծեաց փոխանակութիւնք պիտի լինին երկուստեք։

Փիլիպէէն կը զրեն թէ տեղական իշխանութիւնք յանձնարարեր են ոստիկանութեան առժամապէս քաղաքէն հեռացուցանել այն Իտալիր բնակիչներն որք Պուլկարօ-բուլգիական Միութեան դէմ բողոքող ուղերձ մ'ստորագրած և Ադրիանուպոլսոյ կուսակալին զրկած էին, կ. Պոլիս հաղորդուելու համար։

Գերմանական և իտալական դեսպանք նախընթաց օր անգլիական դեսպանատունն երթալով, իրաց ներկայ վիճակին վրայ խորհրդակցեցան Սրբ Հուսդի հետ։

Անգլիական դեսպանատան չորրորդ թարգման Պ. Վիլմոր, Էնկիւրիի անգլիական հիւպատոս անուանած է և վաղը իւր պաշտօնատեղին պիտի ուղեւորի։

Գերմանական և ռուսական դեսպանատնց առաջին թարգմանք երէկ Բ. Դուռն երթալով տեսակցեցան Վրսեմ. Տատեան էֆէնտիի հետ։

Դահիրէէն առնուած լրոց նայելով, Ղազի Մուխթար փաշա և Սրբ Ռոշի բանակցելով Սուլտանի խնդրոյն և եգիպտական բանակի վերակազմութեան հարկին վրայ, հաճաձաներ են Սուաքիմի անգլ. զօրաց տեղ եգիպտական զօրաց երկու վաշտեր զրկել։

Այս կերպով ամենայն 40,000 ոսկւոյ խնայողութիւն մը յառաջ կու գայ, զոր օսմ. Գօմիսէրն առաջարկեր է յատկացնել եգիպտական բանակին վերակազմութեան գործոն զոր պիտի ըստանձնէ Ապտէլ Բաաէր փաշայի հետ։

Նարսիէն կը հեռագրէն թէ նաւխորդ Թոխիլ Իսմայիլ փաշա Կ. Պոլիս գարու փափագ յայտներ է։

Ն. Բարձրութիւն այս ուղեւորութիւնն ընել կ'ուզէ եղեր իւր բժշկայ խորհրդով օրք յայտներ են թէ վոտիզրի օգը մեծապէս պիտի նպաստէ իւր առողջութեան։

Տիգրանակերտէն հեռեւեալ հեռագիրն ստացանք, որոյ մէկ պատճէնն ալ այսօրուան Թարգիի մէջ հրատարակեալ է։

Մարտինցի Գաղզեան Յովսէփ և Հիսուր (°), որք ժամանակէ մ'ի վեր իրենց ապօրէն ընթացքով Տիգրանակերտի հասարակութիւնը կերպ կերպ վնասուց կենթարկէին, ձերբակալուեցան տեղւոյս Վսեմ. կուսակալին հրամանաւ։ Մեր ընդհանուր գոհունակութիւնը և շնորհակալութիւնը կը յայտնենք արդարութեան ի գործ դրուելուն համար և մեր ջերմ մաղթանքները կ'ընենք վասն բարօրութեան Վեհ. Սուլթանի։

(Սաս.) Փոստաքաշ Յովսէփ

Սպարապետութիւնը բաւական թնդուով ձիեր գնած և կայս. զօրանոցաց դրած է։

Վերջերս Կ. Պոլիս բերուած Ուիթֆիտ ծովասուսմներու փորձեր կատարուեցան նախընթաց օր Մարմարայի մէջ, ձեռամբ օսմ. ծովային սպայից։

Կը յիշեցնենք մեր ընթերցողաց թէ յառաջիկայ շաբաթ գիշեր Թէրէ-Պուրնի թատրոնի մէջ տեղի պիտի ունենայ ի նպաստ Գերմանօ-Խրայէլեան վարժարանի կազմուորեալ Պարահանդէսն, որոյ վրայ խօսելու առիթ ունեցանք արդէն։

Հանդիսին չքեղութեան համար քանը չէ խնայուած։ Կարգադիր Մանասեանին կողմէ որոյ կը հովանաւորէ աւստրիական դեսպան Պ. Քալիչ։

Օթեկաց տոմսակներու մեծագոյն մասն սպառած է արդէն և անոնք որ կը փափագին մնացեալ տոմսակներէն գնել, կը հրաւիրուին դիմել առ Պ. ՐՕԶԷՆԹԱԼ և ՈՐԴԻ, Բերա, Մեծ Փողոց, թիւ 380 հանդէպ հոլանտական դեսպանատան։

Հալէպէն Լէսբէսի ուղղեալ նամակ մը կը նկարագրէ Իսկէնտէրուն տանող խճուղւոյն բացման հանդէսն որ կատարուեր է յունուարի սկիզբները։ կուսակալ Ճէմիլ փաշա և քաղաքին երեւելիք ներկայ գտնուեր են հանդիսին։ Ցաղթական կամար մը պատրաստուեր է երիւներանգ դրօշակներով, որոց տակէն անցեր են գաւառին բէյլէքճի զօրքերն, իրենց սահմանեալ վայրերն երթալու համար։ Պահապան զօրաց գունդեր և գրեթէ բոլոր ժողովուրդը կանգներ են ճանբուն երկու կողմն։

Երկու հանրակառքեր, ուղեւորներով լի, առաջին անգամ Հալէպ ժամներ են նոր խճուղւոյն վրայէն։

Աֆրին գեսի կամուրջը, զոր ջուրերը մասամբ քայքայած էին անցեալ տարի, վերանորոգուեր է։

Քաղաքացէն առնուած նամակներ կը պատմեն թէ ամայս սիկրոը տեղացող յորդ անձրեւներ բաւական ողղումներ պատճառեր են այն կողմի գետակներուն որք կը բղխին Հռոմոր լեռան կողերէն և Միջերկրական կը թափին։ Ողղմունք բացում մեծ պատճառեր են Քանթիի, Քալաքլայի եւ Բօրթօ-Լուկիսի, եւ Կիւմիւլճինայի ուրիշ գիւղաքաղաքաց։ Հաղորդակցութիւնք ընդհատուեր են քանի մ'օր։ Քանթիի եւ Եէնիճէի միջեւ Քարա-Սու գետակին վրայ կառուցեալ կամուրջն եւ ուրիշ փոքր կամուրջներ քշուեր են ջուրերէն։ Մարդու և կենդանեաց կորուստ չկայ, վասն զի տեղական իշխանութիւնք ժամանակին զգուշական միջոցներ ձեռք առեր են։

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԳ

Ժ. Տ. Ծանէթթիի դրամատունն ի Ղալաթիա, կը ծանուցանէ թէ յառաջիկայ վեցերորդ մէկին տեղի պիտի ունենայ Արեւելեան երկրաթուղեաց արժէթղթոց միաճակահանութիւնն Սրբոյն Փոդերանոցին մէջ։

Շահող թիւերը 300
ՄԵԾ ԲԱԺԻՆ 300,000 Ֆր.

Որոյ զուտ արդիւնքն՝ 174,000 Ֆրանք՝ պիտի վճարուի Օսմ. Կայս. Պանքայէն։

Շահուց ամրողջութեան իրաւունք ունեցող տոմսին գինն է 7 1/2 ղրշ, կէսինը՝ 3, քառորդինը 2։

Այդ տոմսերէն գնել ուզող անձինք պարտին ժամանակին դիմել Դրամատունս Գրասենեակն առ Ժ. Տ. ԾԱՆԷԹԹՕ

Ղալաթիա, Գոմիսիոն Խան, թիւ 18։

Ա. Պ. Ո. Ի. Կ

Սինկէրի Գործարանն յոյժ բարեպատեհ նորութիւն մ'ըրած է, դիւրացնելով իւր Կաբէ ճշմարիտ Դէֆէնայէց վաճառումն՝ ընդունելով չաբաթական մաս առ մաս վճարում։

Ուստի, հասարակութիւնն օգուտ կը քաղէ անտի, դիմելով այն մեծերանոցաց զոր Սինկէրի Գործարանն հաստատած է ի Բերա, ի Ղալաթիա և ի Պոլիս, որոց հասցէներ նշանակուած են մեր չորրորդ երեսն մերթ ընդ մերթ հրատարակեալ ծանուցման մէջ։

ՄՈՆԹԷ ԿՐԻՍԹՈՅԻ ՈՐԴԻՆ
Թարգմ. Ս. Յ. ԱՊԱՀՈՒՆԻ

Սոյն հետաքրքրաշարժ և հրահանգիչ վէպն, որ Ալէքսանդր Տիւմայի հռչակաւոր Մարէ Քէլոնոյ կամ վէպին շարունակութիւնն է, մաքուր տպագրութեամբ սկսուած է տեսոր առ տեսոր հրատարակուիլ։ Ամբողջ գործը պիտի բաղկանայ եօթն հատորէ։ Յարգ. հրատարակուածէ եօթներորդ տեսրն։

7 հատորին բաժանորդ ագինն է 70 ղրշ.
7 » 2 անգամով վճարելի 35 ղրշ.
» » 4 » » 18 »
1 » գինն է 11 »

1 թերթը 40 փարա։

Թէ Պոլսոյ և թէ գաւառաց համար բաժանորդագրութեան և վճառման կեդրոնատեղին է Պ. Զարեհ Թորոսեանի Թղթավաճառանոցն Պոլիս մեծ մաքսի կարգ թիւ 46։

Գաւառներէ դիւրութեան համար կարող են օսմանեան թղթատարական փուլ ևս ղրկել յիշեալ հասցէով. թերթ առ թերթ ստանալ ուզողք պէտք է վճարեն փոստայի ծախքը, իսկ հատորին կամ ամբողջին ծախքը մեր վրայ է։ փափաքողաց Ա. Բ. թիւերն կը ղրկուին ձրի։

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐ

ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

Հոմ, 27 յունվար

Երկու իտալական զրահաւորներ Տարէնտոնէն մեկնեցան՝ երթալ մասնակցելու համար յունական ջրոց մէջ միջազգային ցոյցին։

Լոնտոն, 27 յունվար

Սալզպրի մարքիզին հրաժարման լուրն հաստատուեցաւ։

Թարգ կը զրուատէ Պ. Կլատսդոնի ընթացքն Ցունաստանի նկատմամբ, որ պիտի նպաստէ, կ'ըսէ, արգելելով նոր խռովութիւն մը յարուցելը և վստահութիւն պիտի ներշնչէ թէ անգլիական աշխարհավարութիւնն անփոփոխ է և կայուն։ Այս վերջին կէտս, կը յաւելու Թարգ, կարեւոր է՝ Եւրոպիոյ ժողովոյ վերջին քուէարկութենէն յետոյ։

ԴԻՊԱՊԱՏԿԵՐ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 16 յունվար

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈՍՏԱՆԱԿԱԳԻՐՈՅ

Սամ. Լեռարարի վրայ պանքայի)	.....	110 1/2
3 » » » (վճառելի)	.....	110 1/8
3 » Բարդի՛ » (պանքայի)	.....	22 85
3 » » » (վճառելի)	.....	22 92 1/2

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԹԹՂԹՈՅ

Օսմանեան Քոնսոլիտ

		Դրամական
Երեկ երեկոյ գոց. (Մեծաց. Դ. Ոսմ. Գ. Կ.		15 11
Պարսային գոցուածքն վերջը	»	15 15
Բերայի մէջ	»	— —
Ընտաւոտաց բացուածքաւ	»	15 17
Բարձրագոյն գին	»	15 17
Նուազագոյն »	»	15 16
Կէս օրին	»	15 17
Փոխառութիւն 1858)		
» 1862)	Ա. Ոսերի Գ. Կ.	25 20
» 1860)		
» 1863)	Բ. » » »	15 15
» 1872)		
» 1865)		
» 1869)	Գ. » » »	15 17
» 1873)		

ԻՆՆԻԹԻԷ ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ

Երեկ իրիկուն գոցուածքաւ	.....	70 30
Այս առաւօտ բացուածքաւ Գ. Կ.	.....	70 30
Կէս օրին	.....	70 30

ԲԱՆԿԱՆՏՈՒՐ

Ասիէթէ ժէնէրալ	Գ. Կ.	Ընդ. Լ.	3 14
Ֆրէտի ժէնէրալ	» »	Օսմ. »	5 35
Կոնք տը Գոնսթ.	» »	» »	3 30
Ոսմ. Շահմ է վալէօր	» »	» »	3 40
Թրամուէյ	» »	» »	280
Բուլկարի երկաթուղի		Ֆր.	36
Օսմանիսմոն տը Բրիօրիթէ		»	—
Բասմնէթուրթ Լաբրիսմի		»	47

Ընթացք դրամոց

Օսմանեան ոսկի	ղրշ. ...	100
20 ֆրանկոց	» ...	87 24
Անգլիական ոսկի	» ...	110 08
Բոլ Իմպերիալ	» ...	90 12
Ֆրիմից	» ...	51 15
Ռուսական թղթադրամ	» ...	9 13
» արծաթ	» ...	88 30
Ռիօրին	» ...	8 30
Դեմ. արծ. (տարբ.)	» ...	107 39
Վենցոց	» ...	102 30
Լինգոց	» ...	102 20
Դեմիալիք	» ...	98
Ղրնձ	» ...	—
Թղթադրամ	» ...	—

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտոն, 27 Յունուար, ժամ 5 վաղ. 15 երեկ.

Անգլ. քոնսոլիտ	99 15/16
Օսմ. » Սերի Դ. բացուածքաւ	14 1/16
» » » գոցուածքաւ (*)	14 1/16
» » » Ա.	25 1/2
» » » Բ.	15 1/2
» » » Գ.	14 1/8
Թուրքական 1871	67
Փոխառութիւն 1877	78 1/2
Պանք Օթոման	9 5/8
Ռուսական փոխառ. 1873	96 1/8
Եգիպտական միացեալ (Ունիֆիտ)	63 3/4
» առանձ. (բրիվիլէժիէ)	87 7/8
Տպրա Սանիտ	41 1/2
Ցօմանիալ (փոխառ. Բաչելոտ)	88
Հունգարական պարտաթուղթ 4 0/0	— —
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ	— —

Վիէննա, 27 Յունուար, ժամ 4 երեկ.

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	126 85
Օսմանեան երկաթուղի	17

Բարիզ, 27 Յունուար, ժամ 3 վաղ. 45 երեկ.

Ֆրանսական Ռանթ 4 1/2 0/0	110 42 1/2
» » 3 0/0	81 40
Օսմանեան քոնսոլիտ Սերի Դ. բացուածքաւ	14 15
» » » գոցուածքաւ	14 20
» » Սերի Բ.	15 40
» » Գ.	14 20
Օսմանեան երկաթուղի	34 50
» Բէտիի բաժնեթուղթք	—
Պանք Օթոման	490
Գրէտի Լիոնէ	545
» Ֆոնսիէ	1331 25
Բաժնեմաս Լիոնի	1261 25
Սուէզի ջրանցք	2171 25
Ռուսական 5 0/0 1877ի	100
Իտալական Ռանթ	97 50
Եգիպտական միացեալ	322 50
Սպանիական (արտաքին)	54 7/8
Բրիօրիթէ Թիւրք	351 25
5 0/0 Հելլէնական	255
Շէք Լոնդրայի վրայ	25 19

ԲԱՐԻԶ ԲԹԻԹ ՊՈՒՐՍ

Բարիզ, 27 Յունուար, ժ. 10 վ. 30 երեկ.

Ֆրանսական Ռանթի 4 1/2 0/0	110 52 1/2
Օսմանեան քոնսոլիտ Սերի Դ.	14 27 1/2
Եգիպտական	322 50

ՆԱՄԱԿ ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Գրազդիւղ, 15/27 Յունվար

Ուրախ եղայ տեսնելով որ դուք ալ կը յայտարարէք թէ ընդհանր կը նշանակէ նաեւ «անասատ», և թէ այսու նշանակութեամբ ալ կը գործածուի մատենագրութեանց եւ ընտանեաց մէջ։

Բնած եմ թէ՝ ինչո՞ւ այդ բառն՝ Ամերիկացի Տիկնոջ յօդուածին մէջ՝ կը նշանակէ պարզապէս «անդաստիարակ, անառակ, անսասատ» և ոչ այլ ինչ երկրվի։ Եւ, արդարեւ, այս ամեն նշանակութիւններն միանգամայն պարունակող՝ քան զայդ լաւագոյն բառ մը գործածելն չէր հնար։

Ներեցէ՛ք որ ըսեմ թէ աւելորդ աշխատութիւն մը ստանձնած էք բացատրելով ինձ ամերիկացի Միսիոնարաց քաղաքականութիւնն առ Հայս։ Քա՛ջ ծանօթ է դա ինձ արդէն։ Զայն ջնջագրելու համար չեմ ինձած ես ի հրապարակ։ ինչպէս որ կ'ըսէք, Միսիոնարք իսկ խոր լռութիւն պահեցին երբ զայդ քաղաքականութիւն իրատմբ նշաւակեց հրապարակաւ ողբացեալն Հայու Տզայն։ Բնած եմ և կը կրկնեմ. նը-պատակս էր միայն ի սէր արդարութեան ածելի լոյս, և հռչակել ի լուր ամենեցուն թէ Հայերս սուտ ու պատիր պատմութիւններով և սխալ թարգմանութիւններով չենք ուզեր պաշտպանել թուրքի մեր ազգային դատերն։

Յ. Ն. ՄՕՍՏԻՉԵԱՆ

Յ. Գ. Վերջին նամակս մէջ «Ճէրէմէէ Շոբէյէ» գրած էի ես, և ոչ թէ «տեղական թերթ մը»։ և ի վերջ թարգմանութեան Ամերիկայի Տիկնոջ յօդուածին ըսած էի «տես ի Ճէրէմէէ Շոբէյէ 27 դեկտ. 1885»։ Ուրախ պիտի լինէի եթէ այս բառերս ջնջուած չլինէին։(*)

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ԲԱՂՈՒՍԴ

ԱՖԻՈՆ-ԳԱՐԱՀԻՍԱՐ

Դեկտ. 28.—Քաղաքիս բոլոր մասնաւոր դպրոցները փակելով՝ յոգդային վարժարան կեդրոնացնելու գաղափարը յօժս ցնդեցաւ։ Նորընտիր Թաղ. Խորհուրդն, որչափ ալ գործելու փափագող, այդ գաղափարի գործադրութեան դժուարութեանց առջեւ ընկրկիլ ստիպուեցաւ։ Այս իրողութիւն երկու կէտ ի վեր կը հանէ ուշադրութեան արժանի. նախ, թէ ժողովուրդը չգիտէ ճանչնալ այդպիսի կեդրոնացման մ'առաւելութիւններն, այն աստիճան որ մասնաւոր դպրոց վարողներուն ազդեցութեան տակ շարժելով՝ տեսակ մը գործիք կ'ըլլայ անոնց և այսպէս մասնաւորին շահը կը նախադասէ յանգիտս ընդհանուրին օգուտին։ Երկրորդ՝ թէ Թաղ. Խորհուրդը՝ դեռ սաղմնային վիճակի մէջ՝ Թաղել և իւր որոշումն ինքնին ջնջել։

Իրրեւ եզրակացութիւն այս ամենուն՝ համոզուիլ կը պարտիմ թէ առանց Պարիզաքարանի ազդու միջամտութեան կարող չլինի մեզ քալ մ'իսկ առնել դէպ ի բարեկարգութիւն, ո՛չ միայն կրթութեան մասին, այլ և ազգային ամեն գործոց։ Տեղն է որ ըսենք, իբրեւ օրինակ, թէ Թաղ. Խորհրդոց ներքին կազմակերպութեան մէջ իսկ թերութիւնք կան զորս կարելի և պէտք է բառնալ։ Պէտք է ազդ. հասոյթներն ու ծախքերն ամիսվեր Թաղ. Խորհրդոյն կամ իրմէ ընտրեալ գանձապետի ձեռաց մէջ, տարեկան ելեւմտից հաշիւ ու կշիռ ուներնալ, կանոնաւոր նիստ կազմել, ո՛չ թէ պարզ տեսակցութեան՝ այլ պաշտօնական դիրք մ'ընծայելով գումարմանց, և վերջապէս կանոնաւոր ուսուցարական արձանագրութեան տոմար բռնել։ Գալով ազդ. դպրոցին՝ հարկ է ընտրել Հոգաբարձութիւն մը որ կարողութիւն և իշխանութիւն ունենայ զայն կառավարելու. ազդ. դպրոցին կամուրջ որչափ ալ դոյզն և սահմանափակ համարուին՝ բաւ են սակայն աղքատիկ մանկուոյն փոքր ի շատէ կանոնաւոր կրթութիւն մը տալու։

—Վերջերս Կուտինայի Հայ և Հռովմէական հատարակութեանց մէջ գերեզմանատան խնդիր մը ծագելով, անհամաձայնութեան առիթ եղեր է։ Հռովմէական քահանայ մը կը վախճանի. հռովմէականք չուզելով որ Հայք ալ ներկայ գտնուին օծման և թաղման, այդ արարողութիւնը դիշերայն կը կատարեն. Հայք զայրանալով այս անձկամտութեան վրայ, կը յայտնեն թէ այլ ևս թող չպիտի տան նոցա թաղում կատարել գերեզմանատան մէջ որ երկու հասարակութեանց միանգամայն կը պատկանի, թայլտուութեամբ Հայոց։ Իրողութիւնն հաղորդուած է տեղս Ս. Առաքելոց Հօր, որ, իրբեւ իւր իրաւասութենէն վեր, կեդր. Վարչութեան պիտի ներկայէ։

—Տիւերի մէջ ալ—գաւառակ Գարահիսարի—Յոյն վաճառականի մը եւ Նայիպին միջեւ տեղի ունեցեր է կռիւ մը՝ յորում Նայիպը կ'ամբաստանուի իբրև հայհոյիչ ընդդէմ օրթոտոքս եկեղեցւոյն և պատրիարքին. տեղւոյն յոյները կը միաբանին իրենց կրօնի դէմ եղած այս նախատանաց վրէժը լուծելու համար, հանրագրաւ կը դիմեն տեղւոյս ընդհ. դատարարութեան, մեր Ս. Առաքելոցին և Ցունաց Պատրիարքարանին։ Ամբաստանեալը բանտն է և դատավարութիւնն տեղի կ'ունենայ ի Սանդրգլը։ Այս դէպքի մէջ կառավարիչ Նէճիպ պէյի և ընդհ. դատախազի օգնական Եսայի էֆ. Բլլըեանի բռնած ազդու ընթացքն արժանի է գովութեան։

—Անցեալներ ալ Զայ գաւառակին մէջ իննսնամեայ Պարսիկ մը սպաննուեր է. այս ոճրին չարժառիթն է, կ'ըսուի, իւր մեծագումար ինչքը կողոպտելու։

—Տեղւոյս զինուորական իշխանութիւնք կեդր. կառավարութենէն հրաման ստացան թնդանօթաձիգ զօրաց մեացեալ մասն առ այժմ ճամբայ չհանել։

—Կը լսեմք թէ հանրագիր մը ղրկուեր է առ Ամեր. Ս. Պատրիարք Հայրն բողոքելով Թաղ. Խորհրդոյ անդամակցութեան ընտրելւոյ մը մերժման դէմ, զորմէ իսօսած եմք արդէն։

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ

«ԱՐԵՒԵԼՔ Ի»

ՈՒՍԹՐՐ, 2 Յունվար

Մասաչուսէդ նահանգի մէջ ընդհանուր ընտրութիւնք ինչպէս ամեն տարի՝ այս տարի եւս դեկտեմբերի մէջ կատարուեցան, որով նահանգին ընդհանուր կառավարիչ, քաղաքներու քաղաքապետք, դպրոցներու տեսուչք և տեղական ժողովոյ անդամք առ հասարակ ընտրուեցան։ Սոյն ընտրութեանց առթիւ քանի տարիներէ ի վեր ժողովուրդը քուէ կուտայ նաեւս թէ ոգելից ըմպելեաց վաճառումը արգիլուելո՞ւ է թէ ոչ։ Ընդհանուր Մասաչուսէդի ժողովրդեան կամքը կը յայտնուի երբ կը քուէարկեն թէ՝ այո՛, պէտք է որ ոգելից ըմպելիք վաճառուին. բայց ո՞րչափ զարմանալի է բոլոր նահանգին մէջ միայն Ուսթըր քաղաքը, որ ուրիշ հարիւրի չափ քուէից առաւելութեամբ ըմպելեաց վաճառը կ'արգիլէ։ Ուրեմն չիք այլ ևս օղի։ . . . Գինետանց արտօնագիրը ամեն տարի մայիս ամսոյ 1ին կը տրուին. ուստի յառաջիկայ մայիս ամիսէն սկսելով քաղաքիս մէջ ոչ ոք պիտի զուարթանայ, արբենայ և կամ վաճառէ զայն։

Ասի կատարեալ իրողութիւն մ'է, անդառնալի և միանգամայն արդարացի. սակայն բնականաբար սա խնդիր մէջտեղ կ'ելնէ և արդէն մեր ամենուս ուշը գրաւած է թէ՝ արդեօք արգելքն իրօք կ'արգիլէ՞ թէ ոչ. այսինքն, գինետանց փակումը միայն կը բաւէ՞ արգիլել ըմպելեաց վաճառումը, գործածութիւնը և արբեցողութիւնը։ Որչափ տարօրինակ կ'երեւնայ երբ ի նկատ առնենք սա կէտ նաեւս թէ՝ մինչդեռ քաղաքս օղիի վաճառումը կ'արգիլէ, մի և նոյն քաղաքի իշխանութիւնը ազատ արտօնագիր կուտայ մեծ գործարանի մը շինութեան, ուր օղի, գարեջուր և կեղծ գինի պիտի շինուի։ Թէ ո՛վ պիտի գնէ, գործածէ կամ վաճառէ զանոնք յայտնի չէ. յայտնի է սակայն թէ հարիւր հազար տօլար դրամագլուխով գործարան մը կանգնող անձը իւր արտադրած ապրանաց շահաւոր հրապարակի մը գոյութեան վստահ լինելու է, որ. պէս զի սոյն ահագին դրամագլուխը մսխելով գործարան մը կանգնել ձեռնարկէ։ Այս գաղտնիք կը պարզուի երբ յիշենք անգլիացոց այն առածը թէ՝ «օրէնքներ մարդկանց ձեռակերներն են»։ ուստի և անկասելի։ . . . Արդարեւ, կ'երեւնայ թէ Ուսթրը քաղաքի սահմանները հազիւ երեք մղոն տարածութիւն ունին. այդ չրջանէն դուրս ոգելից ըմպելեաց տուրեւառը արգիլուած չի կրնար ըլլալ։ Ինչպէս միւս կիրակի օրեր քաղաքիս մէջ օղի վաճառել արգիլուած ըլլալուն պատճառաւ, ժողովուրդը՝ այր և կին հազարներով երկաթուղի կը մտնէին կամ քայլելով կ'անցնէին քաղաքին սահմանը օղի կամ գարեջուր խմելու համար, նոյնը պիտի ընեն նաեւս այժմ, սա տարբերութեամբ միայն թէ փոխանակ գինետուն մը մտնելով բարեկամի մը հետ գաւաթ մը պարպելու, այս անգամ ինքը և իւր բարեկամը իրենց գաւաթները պարպելէ վերջ մէկ մէկ չիչ ալ օղի իրենց գրպանը պիտի դնեն տուն տանելու համար և այս կերպով հազիւ կ'ըլլայ թէ ոգելից ըմպելեաց վաճառումը յիսուն առ հարիւր պիտի աւելնայ փոխանակ նուազելու։ Ահա սոյն հաշիւն է կը կարծուի թելադրիչ վերոյիշեալ հսկայ գործարանի՝ զոր սկսած են արդէն կառուցանել։ Ուսթրը քաղաքը, իւր երկու հարիւր յիսունի չափ գինետուններէ տարեկան քառասուն հազար տօլարի չափ եկամուտ կ'ստանար կ'ըսեն, զոր քաղաքին դպրոցներուն յատկացուցած ըլլալով, յառաջիկային մեծ դժուարութիւն պիտի տեսնուի նոյնչափ դրամ ծախսել դպրոցաց։ Արդ, եթէ սոյդ ըլլայ, գինետնոց մոռանալ գութեանց հաւասար սրտնեղութիւն պիտի ունենան նաեւս անոնք որ յոյսերնին իրենց զուտակաց դատարարութեան վերայ դրած են։ Կը խոստովանիմք թէ մեք այս նամակը սկսած ժամանակնիս մեր դիտաւորութիւնն էր լոկ իբրեւ լուր սոյն արգելքի վերայօք մեր հաւաքած տեղեկութիւնը ընթերցողաց հաղորդելէ վերջ, քննարկութեանց ժամանակ քաղաքիս մէջ հարիւր հազարներով ցրուած շրջաբերականի մը մասին ևս մէկ քանի դիտողութիւն ընելով խնդրել ընթերցողէն որ յիշէ մեզ խեղճ Տաճկաստանցիքս, իւր աղօթքներուն մէջ։ Շրջաբերականը կ'ըսէ. «Քաղաքացիք այսչափ մոլութիւններու պատճառ այդ գարեջուի օղին արգելքի ներքեւ դնելէ վերջ, պիտի ձեռնարկեն ծխելու ծուխ-ծխանք ևս արգիլելու մոռք քուէարկութեան դիմել. . . »։ Ազատ երկրի մէջ չարքենալ, տրամաբանական կ'երեւնայ մեզ, զի վարժութիւն չունիմք այդ մոլութեան. այլ ազատ երկրի մէջ իմ սիրկարը արգիլել որ չը ծխեմ, բարբարոսաց իսկ անվայել կը գտնեմ ես, մանաւանդ միսիոնար պատուելիք հոս տարաձայնած են թէ մեք Տաճկաստանցիքս կա՛մ կը ծխենք կա՛մ կը ննջեմք. ուրեմն, մնա բարեւ Աբեսալոմի թղթակցութիւն եւ, եւ. մեք նախամեծար պիտի համարինք հայրենիք վերադառնալ եթէ Ուսթրի քաղաքացիք յառաջիկայ ընտրութեան՝ ծխելն ալ արգիլելու չափ ծաղրելի ընեն զիրենք։ Ինչո՞ւ չէ. չարամիտք ոմանք կ'ըսեն իսկ թէ անդամ մը որ սոյն երկու օրէնքներ հաստատուին, քաղաքիս բնակչաց անոնցներու ցանկը այբ ու բէնի կարգաւ պատրաստուած է արդէն ստիպելու համար ժողովուրդը անպատճառ եկեղեցի երթալ, եթէ ոչ մէն մի կիրակի օրուան համար մէկ տօլար տուգանք վճարել պիտի ստիպուինք. և այս ալ ազատ . . . երկրին լուսաւորեալ քաղաքին, Ամերիկայի Շէֆֆիլտին մէջ։ Ի՞նչ օրերու հասանք, Աստուած իմ. ոգելից ըմպելեաց վաճառումը արգիլելու նպատակաւ տարիներէ ի վեր դէմ քարոզող և աղօթող եկեղեցականաց ոմանց անունները կը հրատարակէ գինեպանին մէկը, որմէ կը տեղեկանանք թէ սոյն վերապատուելի հարք նամակներ կը գրէին յիշեալ վաճառականի, խնդրելով երկու տուղէն Շամբանիոյ գինի, երկու տուղէն շէրէ այս ինչ, տասը կոլտ լաւ տեսակէն օղի եւ, եւ. բայց «զգուշութիւն ընելու էք որ մեր հասցէի պատճառաւ անուններու պարունակութիւնը մեզ հրապարակ չի հանէ. վի դիդէք թէ մեք սոյն ըմպելիքներ հաղորդութեան համար միայն կը գործածենք . . .» կ'ըսեն և մէկ քանի կէտեր կը դնեն։ Ոչ լսած է թէ հաղորդութեան համար շամբանիա կամ շէրէ լաֆիթ կամ ռոմանէ (ամերիկեան օղի) կը գործածուի։

Քաղաքիս եկեղեցիներուն մէջ հաղորդուող գաւառացի ազգայինք ոմանք կը վրատահեցնեն մեզ թէ ինչ որ իրենց կը տրուի իբր գինի, ոչ այլ ինչ է բայց սոսկ քացախ։ Ուրեմն ժողովուրդը քացախով կը հաղորդուի իսկ երէցը շամբանիա կը խմէ, միամիտք ալ կը վճարեն դրամները, և այս իսկ է կարծես ազատութեան հրապոյրներէն մին . . . Որովհետեւ ինչպէս որ վերը ըսինք յառաջիկայ մայիսի առաջին օրէն սկսելով գինետունք պիտի փակուին և օղիի տարեւառը պիտի դադրի, ուստի հարիւրներով ծանուցումներ կը կարդամք լրագիրներու մէջ նոցա (գինետանց) պակասը լեցնելու նպատակաւ. ահա սոյն ծանուցումներէն մին կը թարգմանեմք։ «Օղի, օղի, ազնուագոյն տեսակէն օղի, տանդ մէջ իսկ պատրաստելի, մէկ ծրար փոշի մէկ կոլտ ջուրի մէջ երեք օր մնալով, հրապարակի վերայ վաճառուած ամենապատուական օղիէն լաւագոյն օղի կ'ունենաս. փորձէ զայն»։ Ահա ուրիշ մ'ալ։ «Անկեղի օրէնքը որ կ'արգիլէ զիս իմ հաճոյքներէս. խաւար դարերու մէջ կ'ապրինք. պիտի զիջանի՞ք այդ բռնաւոր օրէնքը քուէարկող մոլեռանդաց կամաց։ Օղիի փոշի գնեցէք ձեր բնակարաններուն մէջի իսկ շինեցէք և արբեցէք և ուրախ եղիք. ցոյց տուէք աշխարհի թէ ազատ քաղաքացիներ էք դուք և ձեր վատակները կրնաք ձեր ուզած կերպովը մրսեցնել. մէն մի ծրար փոշի յիսուն սենթ (իբր 13 դահեկան)։»

* * *

Քաղաքիս ինքնուսպան եկեղեցիներէ միոյն մէջ՝ ծննդեան յաջորդ կիրակի գիշեր երեկոյթ մը տուին, ի նպաստ իւրեանց միսիոնարաց դրամ ճարելու նպատակաւ և ուր հրաւիրուած էին սոյն ազանդի յարող մէկ քանի գաւառացի հայք եւս, խնջոյքի փայլ մը տալու համար հայերէն երգեր երգելու պայմանաւ։ Մինչդեռ սոքա կը պատրաստուէին երգեր սերտելով և իւրեանց մէջ ներդաշնակ եղանակ մը յօրինել փորձելով, քաղաքիս ժողովրդեան աչքեւ ինքզինքը ծաղրելի ընելու վարժ անձ մը, Տիգրանակերացի Կիրակոս անուն, իւր միամիտ կինը և անմեղ գաւակը միատեղ առնելով և երկու Զինատանցի երգիչներու հաւասար տեղ մը բռնելով, իւր քաղաքի յատուկ (Տիգրանակերտի) թուրքերէն երգ մը երգեցին, յորմէ յետէ հայերէն բողոքականաց յատուկ երգ մ'ալ կարդալով վերջացաւ զուարճը։

—Խարբերդի չրջակայ գիւղերէն մահտեսի Սարգիս և մահտեսի Եղիա եղբարք գործ մը գտնելու յոյսով և խոստումով երկու օր առաջ հրապարակաւ միրտուեցան քաղաքիս եկեղեցիներէ միոյն մէջ։

—Խարբերդցի հայեր կը վիպեն թէ իրենց քաղաքին մէջ բնակող Ուիլբը անուն միսիոնարը առանց հրամանագրի եկեղեցի և դպրոցներ կը կառուցանէ եղեր պատ՝ նը շինեմ ըսելով, և երբ պարզամիտ ազգայինք կը հարցնեն թէ պատուելի՛, այս ստախօսութիւն չէ՞, մեզ չէ՞, կը պատասխանէ. զեր թէ նպատակը կ'արդարացնէ միջոցը։

Մ. ԹՕՓՃԱՆԷԼԵԱՆ

ՁԱՆԱԶԱՆՔ

ԼՈՆՏՈՆԻ ՊՏՂՈՑ ՇՈՒԿԱՆԵՐԸ

Ոչինչ աւելի հետաքրքրական է քան այս օրերս պարտիզ Լոնտոնի չուկաներ-ուն մէջ, տեսնելու համար Ծննդեան առթիւ ի վաճառ հանուած պտղոց անհուն քանակութիւնն։ Հաշիւ եղած է թէ այս առթիւ 865,000 մնտուկ նարինջ հասած էին, 80,000 Ս. Միշէլէն (Ասորեան կղզի.), 620,000 Սպանիայէն, 58,000 Բորդուկալէն, 41,000 Սիկիլիա-յէն և ուրիշ տեղերէ։ Ամենէն յարգի նարինջները Ս. Միշէլինն են, այլ դըժբաղդաբար կղզւոյն հողը հրաբխային լինելով, նարնջի արտադրութիւնը տարուէ տարի կը նուազի անբաւականի աղէտից պատճառաւ։ Ընդհակառակն Սպանիա մեծապէս կը յաւելու իւր արտադրութիւնը, մանաւանդ Վալենսիայի շրջակայքը։ Քանի մը տարիներէ ի վեր Եաֆայէն ալ կը բերուին, և առանձք օգտակարապէս կը կռուին ըսպանիական և բորդուկալեան մրցման դէմ։ Ընդհանրապէս, նարնջի մնտուկ մը կը պարունակէ 84 հատ. տակից կը տեսնուի թէ Լոնտոն քանի մ'աւուր մէջ 67,520,000 նարինջ կ'սպառէ։

Մանդարինները, նարինջներէն աւելի փոքր և սուղ, կու գան մանաւանդ Մալդա կղզիէն։ Փորձուեցաւ բերել Ֆլորիտայէն և արեւմտեան Հնդկաստանէն, այլ փորձը չյաջողեցաւ պտղոց ստորին տեսակին պատճառաւ։ Լաւագոյններն են Թանճէրի մանդարինները, այլ չեն կրնար դիմանալ փոխադրութեան. այնքան նուրբ ու փափուկ են։ Նմանապէս մեծ քանակութեամբ լիմոն կը բերուի, գլխաւորաբար անուշադրծոց համար։

Խաղողն ևս գլխաւորաբար Սպանիայէն կուգայ։ Միմիայն Ալմէրիայէն և Կրընատայի շրջակայներէն կը բերուին 160,000 տակառակ, առանց հաշուելու Տէնիայէն, Մալակայէն և Լիսպոնայէն եկածները։ Հրապարակի վրայ Ալեքսանդրիոյ չամիչները բռնել տալու փորձ մը ի դերեւ ելաւ։ Հեռաւորութիւնը չատ երկար է և պտուղը կը վնասուի փոխադրութենէն։

Եղանակին սեռերը, գորշ և կանաչ, կը ղրկուին Վալենսիայէն, լաւագոյն անանասներն ալ Ս. Միշէլէն։ Անհնար եղած է Անգլիոյ մէջ նոյն իսկ բիւրեղեայ զանգակի ներքեւ յառաջ բերել պտուղներ որք հաւասարին բնականին։ Խնձորները կուգան մանաւանդ Ամերիկայէն. ընկոյզներն—որոցմէ 10,000,000 հատ կ'սպառի—կուգան Սպանիոյ եւ Ֆրանսայի հիւսիսակողմէն և Պրէզիլիայէն, նոյն իսկ Տրապիզոնէն։ Պորտոպարկերով չագանակ կը ղրկէ։

Ֆրանսայի պտուղները շարաթն երեք անգամ Լոնտոն կը հասնին մեծ արագութեամբ, և առաւօտեան ժամ 4էն 9 կը ծախուին զանազան չուկայներու մէջ։ Երբեմն 10,000 մնտուկ տանձ կը ծախուին Արդ, մէն մի սընտուկ միջին հաշուով պարունակելով 30 պտուղ, ըսել է օրն 300,000 տանձ կը կլնի Լոնտոն իւր հսկայական ստամոքսին մէջ։

ԱԶԳԱՑԻՆ ՀԻՄԱՆԴՆՈՑ

Հոգաբարձութիւնս շնորհակալութեամբ կը հրատարակէ 1885 դեկտեմբեր ամսոյ նուիրատուաց անուանքը,

Մեծ ապտիտ Տեարք,

Թօքատի օղու Տիմիթրաքի էֆէնտի ըստ իւր բարի սովորութեան ինչպէս ամեն տարի, այս տարի եւս հաւաքած ափիոնի արժէքին կէսը (որոյ կէսն ևս Յունաց Հիւանդանոցի կը նուիրէ) բարեհաճեցաւ նուիրել դահ. արծաթի 4320. Ի Սիվրիհիսար հաստատեալ գանձանակի հասոյթ ձեռամբ Մ. Մարտիրոս, Ա. Ստեփանեան և Պետրոս Բիւիւքեան էֆէնտիներու, 648. Բարեսէր անձինք ամենք ձեռամբ Սերովբէեան Յովսէփ էֆէնտիի 315. Տիկին ոմն (2 ոչխարի համար) ձեռամբ Ճանիկեան Սարգիս էֆէնտիի 216. Երիս բարեսէր անձինք ձեռամբ Գալչրնեան Պապիկ էֆէնտիի 216. Յակոբ Նիքոթեան և եղբայր 108. Մկրտիչ Ուզունեան 108. Պողոս Ենքսէրճեան 108. Անանիկ Պ. Ատտարճեան 108. Գրիգոր Պ. Արապեան, իւր բարեյիշատակ Հօր՝ հանգուցեալ Արապեան Պողոս էֆ.ի հոգւոյն համար 108. Բասեսէր ոմն 108. Գէորգ Տէմիրճեան 100. Կիւրինցի Սէֆէր Կարապետեան 100. Սարգիս Գուլումեան 60. Յովհաննէս Խաչիկեան 40. Տիգրան Յարութիւնեանի սրճարանէ հացագին հոկտեմբերամսոյ 25. Օրդ. Բէրուզ Միսանճեան 20. Ճանիկ Դանիէլեան 20. Ի Բերա, Եէնիչէհիր, Պահճէլի խան հաստատեալ գանձանակի հասոյթ ձեռամբ Ա.ագեան Պաղտասար աղայի 20. Գումար 6748 դահ. արծաթ։

Բարեպաշտուհի Տիկին ոմն՝ 72 հատոյ թուղ, 62 հատոյ չամիչ (բաղաքը), 39 հատոյ արմաւ, 1000 հատ նարինջ։ Ատաբազարու բարեպաշտ ազգայիներէ հաւաքեալ ձեռամբ տեղւոյն Ս. Հրեշտակապետ թաղի Գայիանեանց Վարժարանին Խնամակալուհի. Վարժուհի և Տնտեսուհի Ազնիւ Տիկնանց՝ 166 հատոյ ճաւար, 154 հատոյ լուբեա, 141 հատոյ թանրիճ, 65 զոյգ գուլպա, 24 կտոր կտաւեղէնք, 10 հատ խոնջան (բանուած), 2 հատ եաղմա և 1 հատ անձեռնոց։ Պանտրմայի բարեպաշտ ազգայիններէ հաւաքեալ ձեռամբ Արժ. Տ. Պողոս Քահանայի և Մատթէոս Յ. Արզումանեան և Պաքրճի Խաչատուր էֆէնտիներու, 143 հատոյ ճաւար, 27 հատոյ սիսեռ, 23 հատոյ դդմամ (երիշտէ), 35 հատոյ թանրիճ, 10 հատոյ բակլա։ Հայոց Միացեալ Ընկերութեանց Վարժարանց Ընդհանուր Տեսուչ Մկրտիչ Սարբեան՝ 165 հատոյ լուբիա։ Մարտիկ Նշատաճեան ինչպէս ամեն տարի, այս տարի եւս՝ 40 հատոյ նշատա։ Գամանտ խանի սենեկապետ Գաբրիէլ էֆ. ինչպէս ամեն տարի, այս տարի եւս՝ 3 ոչխար, 40 հատոյ բրինձ։ Գասպար Տիլբիզեան՝ 1 ոչխար։ Յարութիւն Սահակեան՝ 1 ոչխար։ Օրիորդ Պ. Ա. 2 ոչխար։ Օրիորդ Եւդոքսիա Պողոսեան 1 ոչխար։ Տիկին ոմն 1 ոչխար։ Սարգիս Աղնաւորեան 61 հատոյ կաղին, Մինաս Էմիրեան 16 հատոյ բրինձ, Ս. Ղ. Պարտիզպանեան 360 հատ սիկոռի թուղթ, Վսեմ. Յովհաննէս պէյ Տատեան 330 հատոյ յարդ, Տիկին Տիրուհի Արզրեան 30 հատ ամէրիքան չասպիկ, 6 հատ պասմա գիշերնոց, Բարեպաշտ ոմն 12 հատ Կրաֆիդ (պատկերազարդ լրագրեր), Գէորգ Զարդարեան 3 հատ Գրասենեկի Օրացոյց, Ա. Մատաթիա Գարագաշեան և Յ. Գուրգէն 2 օրինակ «Ճաչակ Ոսկեղէն գպրութեան»։

Ի գիտաց Հոգաբարձ. Ազգ. Հիւանդանոցի

Ատենադպիր Ատենապետ

Տ. ԿԻՒՄԻՒՇԿԵՐՏԱՆ Միք. ՅԱԿՈԲԵԱՆ

ԳԱԼԻՊԱԼԱՆ ՈՐԲԱՆՈՑ

Շնորհակալութեամբ կը ծանուցանեմ հետեւեալ բարեսէր նուիրատուաց անուանքն, որք բարեհաճած են իրենց սրտաբուխ նուէրներով խրախուսել Որբանոցիս պատսպարեալ որբերը։

Գեր. Տ. Մարբէ Ծ. վարդապետ Նալբանդեան Միաբան Որմանոց՝ մէկ օսմ. ոսկի։ Ազն. Տիկին Վ. Տոքդ. Փէշտիմաճեան՝ երկու օսմ. ոսկի։ Ազն. Տ. Մարիամ Սվաճեան Ռոտոսդացի՝ մէկ արծ. մէճիտ։ Մեծ. Տոքդ. Տ. Էֆ. Փէշտիմաճեան՝ հինգ օսմ. ոսկի։ Մեծ. Ղազարոս էֆ. Յակոբեան Ռոտոսդացի՝ մէկ օսման. ոսկի։ Մեծ. Յովհաննէս էֆէնտի Սվաճեան Ռոտոսդացի՝ մէկ արծ. մէճիտ։ Ազն. Տ. Աննա Նասլեան՝ երեսուն երեք որոց մէկ մէկ ձեռք քաղվեր Փիստան։ Ազն. Տ. Էլիզաբէթ Նասլեան՝ որոց չրջազգեստի (ինիւֆոռմ) պակասներն ամբողջացնելու համար 48 կանգուն լաւ տեսակ լահօռաքի։ Ազն. Տ. Էլմանէ Գարակէօզեան՝ մէկ թոբ տպածոյ։ Մեծ. Յովսէփ էֆէնտի Բաճաֆեան՝ երկու պարկ ալիւր։ Բարեպաշտ ոմն՝ մէկ տիկ ձիթապուղ և մէկ պարկ աճառ։ Մեծ. Հեթում էֆ. Քէչիչեան Թէրսուսցի՝ մէկ տարեկան Մանդուսիի էֆեքեար ազգօգուտ լրագիր։ Մեծ. Աւետիս էֆ. Կարապետեան Վանայ Աւանց գիւղացի՝ մէկ օրինակ Վարք Հարանց։

Այս առթիւ երախտագիտութիւնս կ'արտայայտեմ հրապարակաւ առ Ազնուաշուք Օր. Հայկուհի Ս. Գավուքճեան, որ գովելի անձնուիրութեամբ սիրայօժար և ինքնաբերաբար յանձն առած է ձեւագիտութենէ ի զատ նաեւ թուագիտութեան դասախօսութիւնն։

Հարկ անհրաժեշտ կը համարիմ նաեւ խորին շնորհակալիքս յայտնել առ Մեծ. Սարգիս էֆ. Գավուքճեան, որ գովելի անձնուիրութեամբ սիրայօժար և ինքնաբերաբար յանձն առած է ձեւագիտութենէ ի զատ նաեւ թուագիտութեան դասախօսութիւնն։

Սրբուհի Մայրապետ Նշան-Գալֆաեան

Հիմնադիր-Մայր Ազգ. Որբանոցին

ԷՎՐՈՊԱՅԻ ՀԻՄԱՅՈՒՆ

Էվրոպիոյ Հիմայուն վարիտաթը ումուվիչ իտարէի մահիւլաթ չիւպէսինտէ պէհեր կիւն միւզայիտէլերի իֆրա օրունմատա օլան աթիւզվիքիր մահիւլաթըն մուայեէն օլան 4 հաֆթա միւտատիր իլանընտան ճինճիւ հաֆթասը օլան իչպու 1301 սէնէսի բեանունը էվվելին 30ընճը բազար երթէսի կիւնինտէն իթիպարէն 1 հաֆթա զարֆընտա թալիպ օլանլարըն գըյմէթը մուխամմէնէսինին եօչրինէ միւսավի թէէմին ազչէսի իլէ պէրապէր իտարէի մէգիւրիւդյէ միւրաճաաթ իթիմէլերի լազմ կէլուսպ, պէտէլը մուաճճէլէյէ մահտուպլին սուրէթի վէ սէրկի գապուլ օլունմայաճաղը ճինճի տէֆթա օլլարադ իլան օլունուր։

· 10 · 8000 · —Սուլթան Սէլիմտէ Ճամիէսի պաշը մահալլէսինտէ Մէքթէպ սօգաղընտա թէրպիէն 80 մէթրօ մէնզիլ հիսէսի։

· 155 · 157 · 1 · 8000 · —Պէյ յօղլունտա Շէյխիւլ-Հարէմ մահալլէսինտէ Հիւսէյին աղա վէ Բաբալ սօգաղը իլէ Եէնիչէհիր ճամատէսինտէ թէրպիէն 97 մէթրօ արսատէ 4 օտա վէ 1 սուֆա վէ 1 գույու վէ 70 մէթրօ պաղչէ վէ թահսընտա չէհրի 340 ղրշ քիրալը 1 պալ գառալ 1 պալ պաղդալ վէ 1 պալ ֆէսմի վէ 1 պալ էսկիմի սիւքեանէրինին 3ամ 1 հիսէսի։

· 3 · 3 · 13750 · —Քիւչիւք Մուսթաֆա Կիւլ ճամի մահալլէսինտէ Ա.յագարու ճամատէսինտէ թէրպիէ

ՖԷՆԻՔՍ PHOENIX FIRE OFFICE

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԸՆԴԴԵՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄՐՑԱՆԱԿՆԵՐԸ ԿԱՆՑՆԻՆ 900,000 ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ, ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄԱՅԻ ԱՌԵԼԻՔԱՆ 1,000,000 ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ

ՎՆԱՍՎՃԱՐԵԱԼ ՄԻՆՉԵՒ 31 Դեկտեմբեր 1885 14,000,000 ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ

ՀԻՄՆԵԱԼ ԻԼՈՆՏՈՆ 1782ԻՆ

ՖԷՆԻՔՍ իւր տեսակը մէջ ունի Անգլիոյ ամենէն հարուստ և հանրածանօթ գրամատարան, այսու քնծայելով ամենակատարեալ ապահովութիւն իւր յաճախորդաց։ Ապահովագրութիւն ընդդէմ հրդեհի ամեն տեսակ անշարժ կալուածոց, կարասեաց և ապրանաց վրայ, ի Ղոնտոն և յարուարձանս, կատարելագործ ձեռամբ ստորագրելոյս որք լիակատար զօրութիւն ունին անմիջապէս և ադատաձեռնութեամբ կարդադրելու ֆնանսներն և կորուստներն։

Թիւ 8 Մէհմէտ Ալի փաշա խան, Ղալաթիա — Գործակատարը ԳԼՈՆԱՐԻՏԻՍ ԵՒ ԸՆԿ.

ՀՐԴԵՀԻ ԹՇՆԱՄԻՆ

Բացարձակ ապահովութիւն վաւերացեալ ի տիեզերս, ընդդէմ ՀԷՑՈՒԱՐՏ ի կատարելագործեալ կրքնատներու որք ձեռքով կը գործածուին։

Գործածեցէք եղջիւր. Շիշը կրակին վրայ նետեցէք այնպէս որ կսարի. դուրս ելնող կաղն անմիջապէս կը մարէ բոցերը։

Հարիւրաւոր հրդեհներ այսպէս մարած են ընդդէմ այս կրքնատներուն։

Ցոյժ շահաւէտ պայմաններ ու չափաւոր գիներ։

ՄԹԵՐԱՆՈՑ ի Մէհմէտ Ալի փաշա խան, թիւ 8 և Զագմագճըլար Եօղուշլու, թիւ 35

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍԳԷՐԻ

Տէրսատէթ մամուլթընան հատէքեարի բէսէրէլէ, գրչէի ճէսիտ երիմի պէշ պին։

Պէյաղ Մայա տաղը ապասը, թօր օն պէշ պին։

Իւչիւնճիւ օրտուի Հիւմայուն իչին Մանասթիրտա թէսիմ օլունմագ շարթը վէ չէրիթը սարիէսի իլէ նիւմունէլերինէ թէվֆիգդան միւպաես օլունմագ իւզրէ մէվգիի միւնագասայէ գօնդրան պարատէ մուրագդամ իլի գալէմ էշեանէն իթմաքնա թալիպ օլանարքն քեանունի սանի բումինին երկրմիսինէ գատար մագտը Մէրասկէրէ լէվազիմաթը ումումիյէ տաիրէ-պինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

13 քեանունի սանի 1886

3—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍԳԷՐԻ

Նիզամիյէ էրկադ անպարը իչին միւպաես օլունմագ օլան իչ եիւզ պին գրչէ գուրու ֆասուլեանքն պէ-հէր գրչէի ճէսիտի գրրգ պէշ բարա-յա թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ իչպու քեանունը սանի բումինին օն պէշին ճի չարչէնպիհ կիւնիւ դարարը գաթի-սի վէրիլէ ճէյինանէն վէ օն ալթընճը բէնչէնպիհ կիւնի տաիր թէգարրուբ իտէն ֆիյաթընան եիւզտէ պէշ թէն-զիլի գապուլ օլունմագընան, իթա-յէ թալիպ օլանէրին լէվազիմաթը ու-մումիյէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օ-լունուր։

12 քեանունը սանի 1886

3—3

ԷՎԳԱՖԸ ՀԻՄԱՑՈՒՆ

ՆԷՖԻՍ Սիվաստա Հաճի Ահմէտ պէյ խանը տիմէրլի մէշհուր օլան Ալիէֆ հանբմ վէ Լալա Սինան բաշա վագֆլարը իլէ վէ միւէբ իլէ մահալաթ 1320 զրբա 12 բարմագ արսատէ մէպնի պիր պալ խանքն անճագ 1142 զրբա 12 բարմագ մահալիմէ պուլուն 36 պալա մէբնաքիրինին սէնէվի 9650 գրչ քիրա իլէ դրամի հիսէսի հիւսէին պէ-յին մահալիմէսէն 43350 զրչ պէտէլ իլէ մահէալի թալիպ՝ էօհտէսինտէ թէգարրուբ իթմիշ օլատուգունան, պէտէլը մէգբիւրէն զիյատէյէ զամանէ թալիպ զար իսէ ալօրթ հանիթայա գատար պէտէլը մէգբիւրէն 100տէ 10օ նիսպէթինտէ բէյ ադէնսինի միւրթէսահրպէն Ֆէրմատէթէ եվգաֆը Հիմայուն նէզարէթը ճէնիլէպի վարտաթը ումումիյէ իտարէսինէ վէ մահէալի թալիպ-նէն տալի մահէալի մէճլիսի իտարէսինէ մու-բարամաթի իլէմէկլերի իլան օլունուր։

9 Քանունը սանի 301

4—4

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

Գալաթիա, Քոմիսիոն խանին դիմացը թիւ 9, Լ. Փ. Զորուրեան էֆէնտիի ը-բամատուռը 1886 փետր 1 (20 յունվար ըստ յունաց) Արքունի փոստերանոցին մէջ քաշ-ուելիք Բուլկարիի երկաթուղեայ արժեթուղ-թերու ամիսոյ գուռարը շահող մէնմի բաղ-դատումը 5 Ղրուշի կը ծախուի, նաեւ Սերոպիոյ մեծաշահ անուան խսկական ար-ժեթուղթեր ու վլորոր կառնուին ու կը ծախուին ու շահուած թիւերու փոխար-ժէքները պաշտօնական ցուցակներու հա-մեմատ անմիջապէս կը վճարուին. նաև Օս-մանեան կառավարութեան բաղեր ու ֆոնդ-բոներ, մասնաւորապէս Տայրէյի բաղեր, որոնցմով առանց պաշտօնական դիմելու, պաշտօնական վաւերացեալ ֆոնդիրքը կ'ըլլան։ Նաև բոլոր թղաթպանութեանց վերաբեր-եալ կալուածական տրոց գործողութիւնք կը կատարուին։

Վերոյիշեալ գրամատունը դիմող Մե-ծարգոյ յաճախորդք թէ մասնաւոր ան-ձնութեան և թէ գործոց կարգադրման մասին ամեն դիւրութիւն պիտի ունենան։

ԲԱԳԱՐԱՏ Ա. ԱՐԹԻՆՕՖ

Առաջին կարգի վկայեալ փոստաքան կ'ըն-կերալիցի այս անգամ քաղաքիս պատուաւոր փոստաքաններէն Թոզմի Քիւլհանճեան էֆէնտիի հետ, և այս առթիւ կը յայտնէ թէ պատրաստ է ստանձնել, որպէս յառաջա-գոյն, այլ և այլ դատեր՝ վարելի կառա-վարական ատենից և հիւպատոսական դա-տարանաց առջեւ։—Աղքատաց մասնաւոր դիւրութիւններ կ'ընծայուին։

Գալաթա, Քիւրէքճիլէր փողոց, Քիւ-չիւք Ենի-խան, Թիւ 4։

ԱՅԵՐԻ ԶԷՐՐԻ ՓԷՔԹՈՐԱԼԷՆ

Այերի Զէրրի Փէքթորալն արագապէս կը բուժէ հարբուղիները, հազերը, կոկոր-դի վէրքը, փողացաւը, բորբոքումն հագա-ղի, բորբոքումն ընչափողի, ընչարգելու-թիւն։

Այս դեղը հրաշալի կերպիւ կը զօրացնէ տկար թոքերը, կը հանդարտեցնէ թոքային գրգռումները, և կապուտ հազի և յառա-ջացեալ մոքսախտի համար միակ դարմանն է, որ հզօրապէս կ'տիրապետուի կը կոգդուրէ։

Այերի Զէրրի Փէքթորալն՝ որ այնքան մեծ հմտաւ ստացած է իրրեւ ամենէն հը-զօրագոյն դարմանն զոր գիտութիւնն իրոյս ընծայեց, ընդհանուր հանրային տարուութեանց վերայ ունեցած ուժգին և միօրնակ նուաճող ազդեցութեամբն է, որով միանգամայն իւր տարաբնութեանց ջատագովն և պաշտպանը կը հանդիսանայ։

Զկայ դեղ մի որ կրնայ այնքան կարե-ւոր լինել հիւանդին բան զոյս, և կամ ա-ւելի արժանիք ունենայ նորա կատարեալ վատառութիւնը դրաւելու։

Զէրրի Փէքթորալն բնականեան գործա-ծութեան համար եղած ուրիշ դեղերէ դե-բաղանդն է և հաւեղ, քանզի շատ հաճելի լինելով փաքր տղայք չատ պիտաւ կ'ստա-նուն։ Կեղրոնատեղին է Ս. Մ. ՄԻՆԱՍԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵՐԱՑ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱ-ՏՈՒՆՆ, ի Գալաթիա Կոստանդնուպոլսոյ։

Նաեւ կը ծախուի քաղաքիս մէջ այլ և այլ դեղագործաց քովէ։

ՀԱՆՔԱԶԱՐԱՅԻՆ ՀԱՄՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

VICHY

ՎԻՇԻ

Վարչութիւն, Փարիզ, 8, Պուլվար Մոնմարթր։

Ֆրանսա (գաւառ Ալիէի)

ԿԱԼՈՒՈՒՆ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ

Վարչութիւն՝ Փարիզ, 8, Պուլվար Մոնմարթր

GRANDE GRILE։— Աւշային տկարութիւնք, մարսողական ճանապարհաց հիւանդութիւնք, լեարդի և փայծաղի խըցումն, ներքին գործարանաց խցմունք, մաղձային քար և այլն։

HOPITAL։— Մարսողական ճանապարհաց հիւանդութիւնք, ստամոքսի ծանրութիւն, դժուարամարսութիւն, ախորժակի պակասութիւն ստամոքսի, ջղացաւ, անմարսութիւն։

CÉLESTINS։— Երիկամանց և փամփուշտի տկարութիւնք, միզական ու